

Voorzitter: Peters
Griffier: De Kler

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: Beertema, Bisschop, Goudzwaard, De Hoop, Kwint, Van Meenen, Paul, Peters en Segers,

en de heer Wiersma, Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs.

Aanvang 17.02 uur.

De voorzitter:

Goedemiddag dames en heren. Welkom bij de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en bij het commissiedebat over het Masterplan basisvaardigheden en de eindrapportage Analyse en evaluatie referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen. Aan de zijde van de Kamer is de eerste spreker dadelijk de heer De Hoop van de Partij van de Arbeid, dan de heer Kwint van de SP, de heer Goudzwaard van JA21, de heer Segers van de ChristenUnie, de heer Van Meenen van Democraten 66 en de heer Beertema van de PVV. Ik ben vandaag voorzitter, maar ik doe ook een inbreng namens het CDA. Mijn naam is René Peters. Mevrouw Paul komt later en de heer Segers is na zijn eerste termijn genoodzaakt het pand te verlaten – helaas, het doet ons verdriet – om elders de wereld te redden. Dat gaan we dan wel lezen in de krant.

De heer Kwint (SP):

Voorzitter, voor de administratie. Ik zal ergens gedurende het debat richting de plenaire zaal afzakken voor een debat, nee, twee debatten die ik daar moet voeren.

De voorzitter:

Twee debatten die u daar moet voeren. Dan is het woord aan de heer De Hoop namens de Partij van de Arbeid. O, sorry. Er is vijf minuten spreektijd en de afspraak is, als jullie het goed vinden, vier vragen. Is dat akkoord? Ook welkom, meneer Bisschop van de SGP. Het woord is aan de heer De Hoop. Aan u het woord.

De heer De Hoop (PvdA):

Dank u wel, voorzitter. Ik spreek vandaag mede namens GroenLinks. Voorzitter. Een kwart van de 15-jarigen kan geen bijsluiters lezen en begrijpen. Het zijn schokkende cijfers die we allemaal al vaak hebben aangehaald. Vandaag lezen we in de Volkskrant welke grote uitdagingen er nog voor ons liggen in het burgerschapsonderwijs. Het is dan ook positief dat deze Minister nu met een plan komt om het tijt te keren en de basis weer op orde te brengen. Deze ambitie van de Minister stellen wij zeer op prijs; aan enthousiasme is bij deze Minister geen gebrek. Maar dan komt natuurlijk het lastige, namelijk de invulling van deze plannen. De enorme werkdruk door het almaar groeiende lerarentekort maakt dat de randvoorwaarden voor het weer op orde krijgen van de basis natuurlijk niet compleet zijn. Leraren kunnen zelf inschatten wat leerlingen nodig hebben en het hun geven. Maar wanneer de tijd er simpelweg niet is en de klassen nu eenmaal veel te groot zijn, is het gewoon niet te doen. Het is echt heel belangrijk dat we voldoen aan de randvoorwaarden om leraren in staat te stellen de basis weer op orde te krijgen. Wanneer het al een hele opgave is om überhaupt bevoegde leraren voor de klas te hebben staan, hoe reëel is deze ambitie dan? Begrijpt de Minister de kritiek uit het veld dat er nu wederom wordt geïnvesteerd in mensen van buiten de dagelijkse lespraktijk in plaats van in het onderwijs zelf? De professionele ruimte die leraren krijgen, is essentieel. Degenen die voor de klas staan, kunnen zelf echt het beste inschatten wat nodig is om de basisvaardigheden op orde te krijgen. Het is dan ook wel voor te

stellen dat leraren nerveus worden bij het lezen over externe basisteams die worden ingevlogen. Ook ervaringen met een beperkende menukaart zoals bij het NPO roepen vragen op bij de leraren. Hoe worden de zeggenschap van de leraar en de eigen invulling door de school geborgd? Welke lessen rond de menukaart heeft de Minister geleerd van het NPO-proces en gaat hij toepassen bij een mogelijke menukaart voor dit masterplan? Hoe voorkomen we dat de arbeidsmarkt nog verder onder druk wordt gezet door de vorming van deze basisteams?

Dan de basisvaardigheden. Het is absoluut noodzakelijk dat de basisvaardigheden worden verbeterd. Wel is het van belang te expliciteren aan welke vaardigheden misschien minder aandacht besteed zal worden, om misverstanden te voorkomen en de nodige duidelijkheid te bieden aan onderwijsprofessionals over wat dat voor hen betekent. Hoe ziet de Minister deze afweging? Is hij van plan dit ook op te nemen in de uitwerking van het plan?

Voorzitter. Dan burgerschap. De Partij van de Arbeid heeft zich altijd ingezet voor goed burgerschapsonderwijs om jongeren voor te bereiden op deelname aan de samenleving. Dat gaat verder dan alleen kunnen lezen en schrijven. Begin 2016 kwam het indringende rapport Twee werelden, twee werkelijkheden van journalist Margalith Kleijwegt uit, over de uitdaging voor leraren bij maatschappelijke spanningen in het klaslokaal. Ze legde de vinger op de zere plek. Ook de afgelopen jaren is er nog te weinig gebeurd. Ook vandaag stond er een groot stuk in de Volkskrant. Daarin is te lezen dat veel docenten zich niet in staat voelen om om te gaan met maatschappelijke spanningen in het klaslokaal. Hoe kunnen wij leraren die moeilijke gesprekken over bijvoorbeeld vaccinaties, radicalisering of de Holocaust aangaan, beter equiperen?

De voorzitter:

Excuus, meneer De Hoop. U heeft een interruptie van de heer Beertema.

De heer Beertema (PVV):

Het is een beetje laat, maar dit grijpt nog even terug op de vorige alinea van meneer De Hoop. Ik worstel er ook wel mee. Ik begrijp dat die lerarenteams afwachtend en terughoudend zijn, omdat ze niet goed weten wat de teams die via die loketten en zo naar binnen komen, gaan doen. Dat begrijp ik. Maar ik hoor meneer De Hoop dan zeggen: die leraren weten tenslotte het beste hoe ze dat onderwijs moeten geven. Maar dat is nou juist het probleem. Dat weten ze niet meer. Dat weten ze al een generatie niet meer. Daarom zitten we met de enorm verkrumelde kwaliteit van het onderwijs, waarin 24% van de 15-jarigen niet meer kan lezen bij wijze van spreken. Er is heel veel fout gegaan. Die leraren weten het niet meer het beste. Dat wil ik even aan meneer De Hoop meegeven. We moeten daar niet al te streng naar gaan kijken, denk ik.

De heer De Hoop (PvdA):

Ik snap dat de heer Beertema dit punt maakt. Op dit moment gaat het gewoon niet goed genoeg op scholen. Wat leraren doen is niet genoeg. Ik denk dat het er meer om gaat wat ze kunnen doen door de huidige beperkingen, door het lerarentekort. Ik denk dat leraren zelf wel heel erg graag willen, maar dat de omgeving en de huidige situatie maken dat het voor hen moeilijk is. Ik geloof erin dat de leraren zelf het beste weten hoe ze die basisvaardigheden op een hoger peil kunnen brengen. Op dit moment zie ik ook het probleem van het grote tekort en dat het niet helemaal goed gaat. Ik snap dat je daar extern mensen voor wilt invliegen, maar ik zou dat niet heilig willen verklaren. Het uitgangspunt zou moeten zijn dat de leraren dat zelf kunnen. Dat evenwicht zoek ik. Daarom leg ik het ook bij de Minister neer. Ik denk dat de heer Beertema en ik het daarover best met elkaar eens zijn.

De heer **Beertema** (PVV):

Ja, daar zijn we het met elkaar over eens. Maar dat geeft meteen aan hoe complex deze hele materie is. Ik blijf zeggen dat die leraren het niet meer weten. En waarom niet? Omdat ze onvoldoende zijn opgeleid op die pedagogische academies. Daar is al heel veel misgegaan. Ze weten zelf niet meer hoe je leerlingen moet leren lezen, terwijl we dat eeuwen ... We hebben het bijna uitgevonden in de kloosterscholen enzovoort. We waren er heel goed in en we kunnen het niet meer. We moeten dus ook kijken naar de pedagogische academies et cetera. Het is een complex probleem. We zijn het eens.

De **voorzitter**:

Vervolgt u uw betoog.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Voorzitter. Ik was bij het burgerschap. Hoe kunnen we leraren beter equiperen om moeilijke gesprekken aan te gaan over bijvoorbeeld vaccinaties, radicalisering of de Holocaust? Nederlandse jongeren blijven achter wat betreft democratische en rechtsstatelijke verhoudingen in vergelijking met Europese leeftijdsgenoten, zo zien we in onderzoek. Wat wil de Minister doen om inzichtelijk te maken hoe burgerschapsonderwijs niet alleen een toename van kennis, maar ook de verinnerlijking van rechtsstatelijke en democratische waarden waarborgt, ook conform het amendement-Van den Hul, dat de norm tot handelen vastlegt? Kan de Minister aangeven of de inspectie in haar controles nagaat of leraren binnen school zich gesteund voelen om het gesprek over maatschappelijke en gevoelige thema's te voeren? Kan de Minister aangeven welk deel van de lerarenopleiding niet alleen de inhoud van het burgerschapsonderwijs doceert, maar studenten ook vaardigheden bijbrengt om deze moeilijke gesprekken te kunnen voeren? Is hij bereid dit in kaart te brengen?

Dank, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer De Hoop. Dan is het woord aan de heer Kwint namens de Socialistische Partij.

De heer **Kwint** (SP):

Dank u wel, voorzitter. Ik ga weer beginnen met een compliment met als uiteindelijke doel om die keiharde kritiek die erna komt, nog harder te laten landen. Deze Minister had kunnen zeggen: er is een lerarentekort, waardoor het lastig is om nu andere dingen op te pakken en dus ga ik me alleen bezighouden met dat lerarentekort. Dat heeft hij niet gedaan. In ingewikkelde tijden in het onderwijs, waarin het onderwijs echt gebukt gaat onder het lerarentekort, besluit hij tot zo'n Masterplan basisvaardigheden, en dat vind ik eigenlijk wel mooi. Dat vind ik eigenlijk wel mooi, maar er is ook een andere kant: je kunt ook te ver doorschieten.

De samenhang met het lerarentekort komt in dit plan niet of nauwelijks terug. Dat vinden wij gek. Laten we daarmee beginnen. Wanneer krijgen wij de plannen van dit kabinet om duurzaam het lerarentekort aan te pakken? Wij hebben al een aantal actieplannen voorbij zien komen. Dat is goed. Je kunt maar van start gaan. Maar komt er ook nog een aanscherping van het plan om het lerarentekort aan te pakken? Of gaan we daarmee door op de ingeslagen weg? In dat laatste geval voorspel ik dat we het niet gaan halen.

Dan over het plan dat wij vandaag bespreken. Er komen teams om op scholen te helpen, maar het lukt nu al niet om een docent voor de klas te krijgen, om een onderwijsassistent te vinden. Wie gaan er uiteindelijk in die teams zitten? Hoe ga je voorkomen dat er in die teams mensen terechtkomen die eigenlijk beter gewoon voor de klas hadden kunnen

staan? Ik weet niet of ik het goed begrijp, maar ik lees dat die teams niet direct gaan helpen met zelf het onderwijs op peil te krijgen. Het zijn geen externe deskundigen die een docent gaan uitleggen hoe zij beter kan gaan lesgeven. Dat lijkt mij verstandig, want ik denk inderdaad dat dat aan de docenten zelf is. Zij zijn daar beter toe in staat dan een extern team. Maar wat gaan die mensen dan wel doen? Oudergesprekken overnemen lijkt me ook best ingewikkeld. Ik zou het als ouder niet fijn vinden als ik een gesprek met de docent van mijn dochter zou hebben en dat ineens iemand van een extern team blijkt te zijn. Wat gaan die mensen uiteindelijk doen? En met wie heeft de Minister deze plannen afgestemd? Begrijp mij niet verkeerd: ik ben er helemaal niet op tegen om zo nu en dan de leemlagen die zich rond het onderwijs begeven, links- of rechtsom te passeren, maar uiteindelijk moeten mensen er wel in geloven dat als je een plan opstart, dat ook iets teweeg gaat brengen en ook gaat landen in het onderwijs. De Minister en ik gaan het immers niet uitvoeren. Uiteindelijk moet dat in de klas gebeuren en dan moeten er wel mensen zijn die daarin geloven.

Als je het niveau van het onderwijs omhoog wilt krijgen – ik denk dat de noodzaak daartoe door iedereen hier wordt gedeeld – waarom worden de toelatingseisen voor de lerarenopleiding dan verlaagd? Ik was onlangs samen met de Minister op een congres. Hij kreeg daar applaus. Dat was terecht, want het was een mooi verhaal. Ja, ik kreeg natuurlijk ook applaus, meneer Bisschop. De heer Beertema was daar ook en hij kreeg ook applaus, net als de heer Peters. Het zou kunnen dat het niet zo'n kritisch publiek was. De Minister kreeg in ieder geval applaus. In antwoord op een vraag vanuit de zaal vertelde hij: misschien zou je daar inderdaad wel over na moeten denken. Iemand stelde voor: moet je de eisen voor de lerarenopleiding niet verhogen? Toen zei de Minister: dat vind ik best een goed idee. Maar u doet het tegenovergestelde, want de toelatingseisen worden nu verlaagd. Wat zijn die ambities en die woorden dan waard? En wanneer gaan we de toelatingseisen voor de lerarenopleiding verhogen? Dan over de basisvaardigheden zelf. Ik heb het daar zelf ook regelmatig over. Ik heb het woord nu ook alweer een paar keer genoemd, maar eigenlijk wil ik voorstellen dat we stoppen met die term. Afhankelijk van de context zijn basisvaardigheden namelijk iets waar iedereen wat anders mee bedoelt. Ik zou denken dat je primair taal en rekenen nodig hebt om door te kunnen, maar uiteindelijk gaat het over iets wat je nodig hebt om verder te kunnen. Als het gaat om iets wat je aan het einde van je schooltijd zou moeten kunnen, dan komt zoiets als burgerschap bijvoorbeeld ook om de hoek kijken. In dit plan lees ik ook digitale geletterdheid terug. Als het gaat om de relatief snelle winst die in de basis van het onderwijs geboekt moet worden, dan denk ik bij basisvaardigheden, zeker in het p.o., primair aan taal en rekenen, al is het alleen maar omdat dat fatsoenlijk burgerschapsonderwijs en een gesprek daarover op een later moment mogelijk maakt.

Ik zei het net al: digitale geletterdheid is er nu ineens bij gekomen. Als dat betekent dat je een beetje in staat bent om te weten of een nieuwsbron betrouwbaar is, dan lijkt me dat heel nuttig, ook al is dat een beetje een combinatie van taal en burgerschap. Maar als het gaat om de hobby van de techlobby om digitaal programmeren als basisvaardigheid in het schoolprogramma op te nemen, dan ben ik daar helemaal niet zo voor. Er zijn echt veel belangrijkere uitdagingen in het onderwijs. Ik vind cultuur, muziek, sport, aardrijkskunde, geschiedenis en een hele hoop andere dingen belangrijker dan de verplichting om te leren programmeren. Ik heb nog een paar korte punten. Welke rol ziet de Minister in deze plannen weggelegd voor de schoolbesturen? Want dat miste ik een beetje. Dat kan een reden hebben of een strategie zijn, maar dan hoor ik dat graag. Wat is volgens hem de samenhang met de herziening van het curriculum?

En ten slotte: ik twijfel er niet aan dat de Minister mijn gesprek met Eva Naaijkens over dit plan gehoord heeft, want de Minister hoort bijna alles wat op media- en onderwijsgebied gebeurt en dat is goed. Daarin ging het ook over het risico van het weggooien van docenten. De heer De Hoop had het daar ook al over. We hebben het daar onlangs al over gehad en we krijgen er nog een brief over, maar ook hier loop je dat risico. Als er extra geld beschikbaar komt en zeker als dat extra geld naar externe teams gaat om de onderwijskwaliteit te verbeteren, dan loop je het risico dat je uiteindelijk goede docenten kwijtraakt aan een extern team. Dat lijkt mij niet de bedoeling van de Minister. Dat lijkt mij heel slecht voor de kwaliteit van het onderwijs. Mijn vraag is: hoe gaat de Minister dat voorkomen?

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Kwint. Ik moet de vergadering even stilleggen, want de camera moet opnieuw opgestart worden. Uw prachtige verhaal is wel gehoord, maar niet gezien, meneer Kwint.

De heer Kwint (SP):

Dat lijkt me voor de mensen thuis alleen maar prettiger, voorzitter.

De voorzitter:

Ik schors even voor vijf minuten.

De vergadering wordt van 17.17 uur tot 17.24 uur geschorst.

De voorzitter:

Het technische probleempje is als het goed is opgelost. We hopen dat het zo blijft. Het woord is aan de heer Goudzwaard namens JA21.

De heer Goudzwaard (JA21):

Dank u, voorzitter. Het is gemakkelijk om scholen met allerlei verwachtingen op te zadelen. In het debat over passend onderwijs heb ik daarom een klemmend beroep op de Minister gedaan om door een realistische bril naar de ambities te kijken. Er worden steeds hogere en steeds meer eisen gesteld aan scholen en leraren. Durf daar dan maar eens een kritische noot bij te plaatsen. Er is slechts één tempo mogelijk en dat is volle kracht vooruit. De blinde ideologie van scholen als grote probleemoplossers zonder gevoel voor wat ze aankunnen, leidt tot een onaanvaardbare uitholling van de basisvaardigheden lezen, schrijven en rekenen. In zijn brief aan de Kamer onderkent de Minister dit ook ronduit. Hij wijst nadrukkelijk op de overvloed aan maatschappelijke opdrachten. Is de Minister bereid om iedere nieuwe opdracht aan het onderwijs nadrukkelijk te beoordelen in het licht van de mogelijke nieuwe belasting die deze kan vormen voor het onderwijs? Ik vraag dit omdat scholen omkomen in goedbedoelde bemoeizucht vanuit Den Haag. Het coalitieakkoord stelt het onderwijs structureel 1 miljard in het vooruitzicht voor onderwijskwaliteit. Daarmee moet die basis op orde komen. Maar het gaat niet alleen om geld, het gaat ook om rust en misschien zelfs vooral om rust. Er is weinig moeilijker voor de politiek dan om het onderwijs eens met rust te laten. Rust om de kerntaken de volle aandacht te geven is voor JA21 voor het onderwijs zeker zo wezenlijk als het Masterplan basisvaardigheden.

De Minister noemt als nadeel van de afbakening van de bij te schaven vaardigheden dat deze niet aansluiten bij de socialiserende en persoonsvormende functie van het onderwijs. Voor mijn fractie ligt hier nu juist het spanningsveld tussen leerlingen onderwijs geven en leerlingen allerlei zaken aanreiken daaromheen. De school kan veel opvangen, maar de school kan thuis en het netwerk eromheen nooit vervangen. De Minister schrijft in zijn brief over «de afwegingen over de noodzaak van structurele inzet van middelen en de noodzaak van sturing op de besteding van het

geld.» Mijn fractie beseft echt dat het zoeken naar een goede balans lastig is. Is het Masterplan basisvaardigheden de oplossing die het onderwijs nodig heeft of is het eigenlijk de zoveelste ingewikkelde bypass om te verbloemen dat die basis niet op orde is? Met andere woorden, heeft het onderwijs werkelijk een nieuw plan nodig? Of is het onderwijs simpelweg gebaat bij meer leraren, kleinere klassen en wellicht minder verandering? Een actie die op korte termijn voor het funderende onderwijs in gang wordt gezet, is de zogenoemde basisbrigade. Die moet 150 scholen gaan ondersteunen. Hierop graag een toelichting van de Minister. Wat zijn dit voor soort brigades? Hoeveel zijn het er en hoe vindt de selectie van scholen plaats? Waar halen we de mensen vandaan? Zijn het bevoegde docenten? Is het een soort zachte bemoeizucht met scholen? Op voorhand draait mijn fractie niet echt warm voor een soort vliegende-kieplubjes die leraren de les gaan lezen over hoe zij les moeten geven. Werkdruk is het grote punt bij de komende cao-onderhandelingen in het onderwijs, bij onderwijsgevend personeel en ook bij schoolleiders, die omkomen in het werk. Zij kunnen dan weer aan de slag met de basisbrigades. De grote vrees van JA21 is dat we een probleem willen oplossen met nieuwe bureaucratie.

Voorzitter, tot slot. De inzet voor de korte termijn brengt andere risico's met zich mee op het vlak van uitvoerbaarheid en doelmatigheid die eerder met u zijn gedeeld. Aangezien scholen nog over veel NPO-middelen beschikken, is er de kans dat zij geen aanvraag zullen doen voor de subsidie voor basisvaardigheden. Dan zouden wij te maken kunnen krijgen met onderuitputting. Wil de Minister hier een reactie op geven? Scholen hebben het zó druk, dat ze ondersteuning vanuit het ministerie eerder als verplichting dan als hulp zullen ervaren.

Dank.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Goudzwaard. Dan is het woord aan de heer Segers namens de ChristenUnie.

De heer Segers (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Een tijdje geleden was een docent bij de VO-raad. Hij schreef toen een verslag op Twitter. Hij twitterde toen: met alle belanghebbenden werken aan balans tussen controle en vertrouwen, door transparantie in verantwoording en versterken van professionele cultuur. Ik kwam het tegen in een column van Japke-d. Bouma. Dat is een column over jeukwoorden, bestuursjargon en containerbegrippen.

Ik zie heel veel ambitie in het plan, maar ik kwam ook wel wat containerbegrippen en jargon tegen in het masterplan. Ik zag af en toe een zin en dan dacht ik: wat staat hier nou? Wat gaan we nou doen? Vandaar een aantal praktische vragen. Ik heb zes punten. Ten eerste, effectieve leer- en ontwikkelmiddelen moeten weer bewezen effectief zijn. Daar hebben we het vaker over gehad. Tegelijkertijd hebben scholen ook de vrijheid om hun eigen materiaal aan te schaffen. Hoe verhouden die zaken zich tot elkaar? Er wordt ondersteuning aangeboden. Scholen kunnen die ondersteuning krijgen bij de aanschaf van die middelen, maar ze hebben ook vrijheid. Hoe verhouden die zich tot elkaar?

Twee. Er is een overladenheid in het curriculum. Er moet al heel veel. Een docent zei: zo'n masterplan is echt heel mooi, maar wat echt zou helpen, is als ik gewoon een uurtje extra zou krijgen om naast zo'n leerling te zitten en te kunnen lezen. Dit masterplan is wat mij betreft ook gebaat bij zo'n integrale curriculumherziening, zodat het niet alleen maar meer-meer-meer wordt, maar leraren ook echt meer tijd krijgen om de focus te hebben op die basisvaardigheden. Hoe verhoudt die curriculumherziening zich tot dit plan?

Dan heb ik ook een vraag over de basisteams. Dat is mijn derde punt. Ik zou bijna willen vragen: wie zijn die mensen? We hebben een tekort. We

zijn op zoek naar mensen. Ze moeten worden gevuld. Ze gaan helpen. Maar er zijn toch wel heel veel vacatures, dus dat kan nog weleens heel ingewikkeld worden. Dus hoe komen we aan die mensen?

Dan mijn vierde punt, de aansluiting tussen school en omgeving. Het is niet enkel een probleem van de school, maar ook van daarbuiten. De helft van de 15-jarigen noemt lezen bijvoorbeeld tijdverspilling. Een kwart van de 11-jarigen kun je niet zonder lijstje met een tientje naar de supermarkt sturen, omdat ze simpelweg niet kunnen berekenen of ze wel genoeg geld hebben voor de spullen die ze moeten kopen. Ik zou het heel mooi vinden als er niet alleen basisteams zijn maar er ook vrijwilligers langszij komen. Er zijn heel veel mensen, senioren, die graag rekenopa of -oma zouden willen zijn. Er zijn mensen die willen lezen met leerlingen. Mijn dochter is vrijwilliger op een school. Toevallig is dat ook de school waar de premier lesgeeft. Daar zitten nu kinderen uit Oekraïne, die echt een enorme afstand hebben tot de lessen die ze krijgen. Zij gaat gewoon naast hen zitten terwijl ze aan het lezen zijn. Dat is vrijwilligerswerk. Dat is gewoon langszij komen en meedoen. Ik zou het mooi vinden als daar ook ruimte voor zou komen. Zou er bijvoorbeeld ook een verbinding kunnen worden gelegd met de maatschappelijke diensttijd, waarbij we van jongeren vragen om zich in te zetten voor de samenleving? Zou dat niet een heel mooie toepassing kunnen zijn van de maatschappelijke diensttijd?

Mediawijsheid en digitale geletterdheid behoren ook tot de basisvaardigheden. Daar kan ik me iets bij voorstellen, want dat is natuurlijk cruciaal. Hoe ga je om met informatie? Hoe kun je die filteren? Hoe ga je om met reclames? De druk van sociale media is enorm. Ik kan me daar van alles bij voorstellen. Zelf erger ik me echt helemaal kapot aan die gokreclames die nu ook over jongeren worden uitgestort, met allerlei rolmodellen. Het lijkt me goed om jongeren aan te moedigen om daar kritisch mee om te gaan. Maar er gebeurt ook al heel veel. Er is bijvoorbeeld een Netwerk Mediawijsheid. Dat bestaat al langer. Ik zou het mooi vinden als die betrokken worden bij deze plannen. De kennis is er al. Ze zijn er nog niet bij betrokken, maar ik zou het mooi vinden als dat wel zou gebeuren. Er is bijvoorbeeld ook veel aandacht, maar dat is meer vanuit VWS, voor het mentale welzijn van jongeren en de prestatiedruk. Dat gaat ook over de omgang met sociale media, dus daar zou wellicht ook aansluiting kunnen worden gevonden.

Dan helemaal tot slot, burgerschap. Ik sluit me aan bij de vragen van collega De Hoop daarover. Sommige onderwerpen zijn echt heel moeilijk om te bespreken, waaronder de Holocaust en de oorlog. Pas heb ik een mooi gesprek gehad, een ontmoeting gehad met mensen van de stichting Na de Oorlog. Dat zijn mensen die verhalen van hun familieleden vertellen. Dat zijn verhalen uit de eerste of tweede hand. Daarmee komt het heel dichtbij. Zij zeiden: «Het is mooi dat wij dit doen. Het is mooi dat wij hier ruimte voor krijgen. Het is mooi dat burgerschap ook op deze manier vorm krijgt, maar de verankering bij de pabo is cruciaal.» Het zou niet alleen vrijwilligerswerk of een particulier initiatief moeten zijn, maar er zou op de pabo ook ruimte voor moeten zijn, zodat ze daar ook leren hoe ze dit soort verhalen moeten vertellen. Dat was in ieder geval een punt van aandacht dat ik van hen hoorde en dat ik de Minister graag wil meegeven.

Tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. U heeft drie interrupties. De eerste is van de heer De Hoop van de Partij van de Arbeid. Welkom aan mevrouw Paul, die net binnen komt lopen.

De heer De Hoop (PvdA):

Dank aan de heer Segers voor zijn betoog. Het is natuurlijk niet alleen het masterplan van de Minister, maar ook van de coalitiepartijen en dus ook

van u. U gaf aan dat u een beetje jeuk kreeg van de basisteams. U vroeg zich af: wie zijn die mensen nu? Tegelijkertijd had u het ook over de vrijwilligers die we mogelijk kunnen invliegen. U noemde zelfs de maatschappelijke diensttijd. Ik denk dan wel: hoe kunnen we de kwaliteit dan waarborgen? Dat baart mij juist weer zorgen. Ik zou zeggen dat juist leraren leidend zouden moeten zijn, en dat we daar de juiste randvoorwaarden voor moeten creëren. Is de heer Segers dat met mij eens?

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Het staat of valt met leraren, zeker. Alleen, daar waar leerlingen moeite hebben met rekenen, lezen of schrijven, zouden wel degelijk mensen daaromheen langs zij kunnen komen. Dat is nu de overladenheid in het programma. Dat is de klacht van veel leraren. Zij zeggen: geef me alsjeblieft ruimte. Ik zou die ruimte willen geven. Daar praten wij dus over in het kader van de curriculumherziening. Maar ik kan me ook heel goed voorstellen dat jongeren zeggen: ik ben een jongere die graag een andere jongere helpt. Je zou zeker de maatschappelijke diensttijd nog veel structureler kunnen inzetten. Dan staat of valt het niet alleen met vrijwilligerswerk, waarbij als je toevallig veel vrijwilligers hebt de kwaliteit beter is dan op een andere school. Maatschappelijke diensttijd kun je echt heel structureel inzetten.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Je moet natuurlijk altijd kijken naar dingen die ondersteunend kunnen zijn, maar ik denk wel dat het belangrijk is dat we echt met z'n allen, ook binnen het masterplan, het principe hebben dat juist de leraren in de lead position zijn en degenen zijn die dit vorm gaan geven. U noemde zelf volgens mij ook al dat we die commerciële bureaus niet moeten willen. Ik zou niet willen dat dit masterplan nog meer outsourcing in de hand werkt, dus dat het juist weer verder van de leraren komt te staan. Het lastige aan het betoog van de heer Segers vind ik dat hij ook nog andere specifieke groepen noemt die misschien ook een bijdrage kunnen leveren. Wanneer het ondersteunend is, voel ik daar dus enigszins voor, maar wel met het uitgangspunt dat de lead bij de leraren blijft. Ik hoop dat dat de nuance is die de heer Segers met mij deelt.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Ja. Ik proefde heel even weer wantrouwen in de rekenopa of -oma of die leesbroer of -zus die langs zij komt. Dat kan wel degelijk helpen. Ik noemde zelf het voorbeeld van mijn dochter die vrijwilligerswerk doet en die een extra uur, extra tijd heeft met een leerling om diegene een stukje verder te helpen. Dat kan wel degelijk helpen. Soms kan een omgeving daar dus dienstbaar aan zijn. Maar ik ben het zeker met de heer De Hoop eens dat de leraar in poleposition staat.

De heer **Van Meenen** (D66):

Ik zou even met mijn dierbare collega uit de coalitie willen spreken over ons regeerakkoord. Het is al even eerder genoemd. De heer Segers begint in mijn ogen allerlei zaken onder de basisvaardigheden te scharen. Hij noemt allerlei dingen waarvan ik ook vind dat ze heel belangrijk zijn, bijvoorbeeld hoe je het gesprek over de Holocaust gaat houden et cetera et cetera. Maar zouden we niet, juist in het kader van ons eigen akkoord, het begrip «basisvaardigheden» echt moeten bewaren voor rekenen en taal? Is dat toch niet écht de basis? De heer Kwint zei dat ook. Waarom hebben we het over digitalisering? Waarom hebben we het ook over burgerschap? Dat is nou juist omdat we nog geen begin hebben van wat we er eigenlijk mee willen. We hebben alleen de wet over burgerschap. We hebben nog geen enkel kerndoel. Dat onderscheidt in mijn ogen die twee van geschiedenis, aardrijkskunde et cetera. Daarom moeten we daar nu met voorrang ook iets mee doen, maar dat is nog iets anders dan dat

het ook een basisvaardigheid is. Ik vind programmeren geen basisvaardigheid. Ik vind lezen, schrijven en rekenen de basisvaardigheden. Graag een reactie van de heer Segers.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Ik zou zeggen dat het primair een discussie is die de heer Van Meenen met de Minister moet voeren, omdat hij natuurlijk aankomt met burgerschap, mediawijsheid en digitale vaardigheden. Ik ben het met de heer Van Meenen eens dat het staat of valt met lezen, rekenen en schrijven. Dat zijn inderdaad basisvaardigheden. Wij krijgen hier nu digitale wijsheid, mediawijsheid en burgerschap. Dat wordt dus meeopgediend. Het is natuurlijk wel heel fundamenteel dat je de weg weet in de samenleving. Vandaar dat ik daar suggesties bij doe. Maar het is goed om te beginnen bij het begin en dat zijn de basisvaardigheden lezen, schrijven en rekenen. Die moet je goed onder de knie hebben.

De heer **Van Meenen** (D66):

Oké, dat is goed om te horen. Ik doe niets af aan het belang van die andere zaken, maar ik denk dat het grote risico van dit hele proces is – temeer omdat er ook nog een miljard op de plank ligt – dat er veel aanleiding is om dit heel breed te gaan maken. Dat zagen wij ook bij de curriculumdiscussie. Natuurlijk moet je uiteindelijk naar het hele curriculum kijken, maar ook daar geldt dat we beginnen met wat het meeste zorgen baart: taal en rekenen. Dan hou je het ook overzichtelijk voor scholen, ook wat de invoering betreft. Ik hoop dat we het met elkaar eens zijn dat we er echt voor moeten waken dat er een soort begripsverwarring ontstaat, dat de basisvaardigheden nu het nieuwe containerbegrip worden. Laat ik het in de woorden van de heer Segers zelf zeggen.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Ik reageer natuurlijk op wat is opgediend. Dat gaat ook over mediawijsheid en burgerschap. Ik vind het goed om het in het juiste perspectief te plaatsen. Volgens mij gebeurt dat ook in het masterplan. Dat zet het echt in een ander perspectief. Tegelijkertijd snap ik dat de Minister zegt: ook dat zijn cruciale vaardigheden om uiteindelijk je weg te vinden in deze samenleving. Het onderstreept ook het belang van de integrale curriculumvernieuwing. Wat heeft waar een plek? Hoe zorgen we ervoor dat er geen overladenheid is waarin we te veel vragen, te veel eisen van een leraar die alles op zijn schouders moet nemen? Dat is exact een onderstreping van het belang van die integraliteit.

De **voorzitter**:

Uw derde vraag, meneer Van Meenen? Nee. Meneer Beertema, PVV.

De heer **Beertema** (PVV):

Hij denkt: Beertema moet nog, dus ik moet nog wat interrupties overhouden. Ik vind het fijn om te horen dat Van Meenen van D66 die basisvaardigheden toch veel meer afbakent tot lezen, schrijven en rekenen. Digitale wijsheid en mediatoestanden en zo wil hij eruit hebben. Ik verkeerde altijd in de veronderstelling dat het juist D66 was die dat erin gefietst had, maar het is blijkbaar de ChristenUnie geweest. Meneer Segers is al voldoende tot de orde geroepen als het gaat om het inzetten van vrijwilligers en buddysystemen en zo. Het is allemaal heel warm, maar je kan dat natuurlijk nooit systematisch doen. Het dreigt het onderwijs ook weer te trekken naar mensen met zo'n missie en zo, terwijl het gewoon een vak is. Daar moeten we het bij houden. Het zijn professionals die hun werk doen. Die willen vaak helemaal niet lastiggevallen worden door goedwillende mensen die met maatschappelijke dienstplicht bezig zijn. Ze hebben geen buddy's nodig, ze hebben geld, middelen en niet te volle klassen nodig.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Dat is een geloofsbelijdenis en niet echt een vraag. Maar toch, vanwaar dat wantrouwen ten aanzien van mensen die zeggen: joh, ik ben vitaal, ik heb een carrière achter de rug en, weet je wat, ik ga eens wat tijd geven aan een lokale school waar sommige kinderen moeite hebben met rekenen, kinderen die die basisvaardigheid niet voldoende onder de knie hebben? Stuurt de heer Beertema zo iemand weg? Kan en mag dat allemaal niet? Is het te veel missiegedreven? Het is toch een prachtig aanbod? In de maatschappelijke diensttijd moedigen wij jongeren aan om om zich heen te kijken om te zien of zij iets voor een ander kunnen doen. Als iemand dan zegt dat hij tijd wil besteden aan iemand die lezen moeilijk vindt. Dat is extra, dat is een aanbod, dat is buitengewoon behulpzaam. Ik zou daar helemaal niet badinerend over willen doen. Ik weet niet precies waar het wantrouwen bij de heer Beertema vandaan komt, maar ik heb dat wantrouwen niet.

De **voorzitter**:

Meneer Beertema, u mag uw vierde vraag stellen, maar de heer Van Meenen moet nog!

De heer **Beertema** (PVV):

Ik mag hier toch even op reageren? Ik snap niet waar die framing vandaan komt. U verwijt mij wantrouwen, maar het is helemaal geen wantrouwen. Ik vind het hartstikke leuk als mensen dat als vrijwilliger willen doen, maar het moet wel op afstand blijven. Het moet niet te veel worden. Uw betoeging voor iets meer dan de helft juist over het inzetten van al deze amateurs om diensten te verrichten. Begrijp me goed, ik vind het hartstikke leuk en ze kunnen natuurlijk van dienst zijn als het bijvoorbeeld gaat om samen boekjes te lezen. Prima. Hartstikke goed. Moeten we doen. Maar we kunnen dat natuurlijk niet gaan inzetten als een structureel middel om deze ramp van semi-analfabetisme die over Nederland gekomen is, te bestrijden. Meneer Van Meenen van D66 herinnert mij er even aan dat er sprake is van een systeemcrisis. Dat kunnen we niet oplossen met een massale inzet van vrijwilligers die niet zijn opgeleid tot leraar. Dat is geen wantrouwen, dat is gewoon een realistische kijk op het beroep. Het is een vak, het is een beroep, het is een specialisme.

De **voorzitter**:

Afrondend, meneer Segers.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

En toch klinkt er iets badinerends in door en dat vind ik jammer. Ik heb zes punten genoemd. Een daarvan was de aansluiting tussen school en omgeving. Daar zouden mensen langszij kunnen komen. Mensen kunnen zeggen: ik heb daar tijd voor. Zeker als het gaat om de maatschappelijke diensttijd, zijn er heel veel jongeren die op heel veel plekken aan de slag zouden kunnen. Ik zou er niet badinerend over willen spreken. Het is aanvullend. Ik ben het wel met de heer Beertema eens dat de leraar in poleposition staat. De leraar is de eerstverantwoordelijke. Daar moet het deugen. En daar waar leerlingen nog een been moeten bijtrekken en extra aandacht nodig hebben, zou ik geen wantrouwen willen uitspreken tegen de omgeving die zegt: ik wil best helpen.

De **voorzitter**:

Nog twee zinnen, meneer Beertema.

De heer **Beertema** (PVV):

Ik heb me net verzet tegen het frame van badinerend zijn en wantrouwen. En dan krijg ik het toch weer terug. Het is niet badinerend, het is niet wantrouwend. Ik zou dat van u ook kunnen zeggen, maar dat vind ik een

beetje flauw. Als u vrijwilligers wilt gaan inzetten en daar heel veel effect van verwacht, dan is dat misschien ook een beetje badinerend naar al die hoogopgeleide professionals die echt – dat verzeker ik u – veel meer effect hebben dan mensen die ook in die school komen. Misschien is het weleens te druk in de scholen. Dat is niet goed voor de rust en de structuur.

De voorzitter:

Daar gaat meneer Segers het niet mee eens zijn.

De heer Segers (ChristenUnie):

Heel kort. Laten we voor de goede sfeer het woord «badinerend» weglaten. Ik dacht het erin te horen toen het over buddy's ging. Het is aanvullend, het kan helpen. Daar zijn we het over eens. In die goede sfeer kunnen we deze conversatie beëindigen.

De voorzitter:

Waarvoor dank. De heer Van Meenen voor zijn bijdrage.

De heer Van Meenen (D66):

Ik stel voor dat 66-plussers een bonusinterruptie krijgen. Vanaf een bepaalde leeftijd wordt het moeilijk om tot een punt te komen. Dat is gewoon zo.

Voorzitter. Kinderen kunnen steeds minder goed rekenen, lezen en schrijven en het is daarom goed dat we in het coalitieakkoord afspraken hebben gemaakt om de basis op orde te brengen en te focussen op die basisvaardigheden en in te zetten op het gebruik van effectief bewezen methodes. Daarnaast investeren we ook heel veel in het dichten van het lerarentekort en doen we ontzettend veel aan de derde envelop: de kansongelijkheid bestrijden.

Voorzitter. In het verleden hebben wij gezien dat extra aandacht, focus en een andere lesmethode het verschil kunnen maken. Een goed voorbeeld hiervan is een basisschool in Brabant, 't Palet in Heeswijk-Dinther. Hier presteerden de leerlingen op het gebied van rekenen onder het landelijk gemiddelde en onder de eigen schoolnorm. Maar binnen een halfjaar behoorden deze kinderen tot de beste 20% van ons land. Ik gun alle kinderen in Nederland de kans om het beste uit zichzelf te halen. Immers, niet alle kinderen hebben een rekenopa, wat ik dus ook ben. Niet alle kinderen hebben een opa die wiskundeleraar is en die wanneer nodig na school rekensommen kan oefenen. Voor veel kinderen is school dan ook echt de enige plek waar zij goed zullen leren rekenen, lezen en schrijven. Zij zullen die vaardigheden nergens anders opdoen. Het is dus essentieel dat alle kinderen dezelfde kansen krijgen om die vaardigheden te leren. Voorzitter. Het is goed dat het Masterplan basisvaardigheden er komt, maar ik moet ook constateren dat er nog onduidelijkheid bestaat.

Allereerst: wat scharen we nu precies onder de basisvaardigheden? In het masterplan worden ook digitale vaardigheid en burgerschap betrokken. Ik ben het er helemaal mee eens dat we voor die laatste twee aandacht hebben in het curriculum, want – ik zeg het nogmaals – daarvoor is nog niets. Daarom moeten we dat doen, ook omdat er inmiddels een wet over burgerschap is, die om invulling vraagt. Maar ik vind niet dat we deze aspecten ook onder dit Masterplan basisvaardigheden moeten scharen. Dat moet echt alleen gaan over lezen, rekenen en schrijven. Is de Minister dat met D66 eens?

Bovendien ben ik benieuwd hoe de Minister nu precies invulling wil geven aan de basisteams. Collega's hebben daar ook al eerder iets over gezegd. Het lijkt me namelijk onwenselijk dat we goede mensen gaan wegtrekken uit het onderwijs, of dat gebruikgemaakt gaat worden van allerlei externe bureaus of goedwillende vrijwilligers. Ik hoop dat de Minister deze zorgen kan wegnemen en net als D66 het masterplan echt een structureel

karakter wil geven waarbij we langdurig en dus ook structureel investeren in de kwaliteit van het onderwijs en de onderwijsteams.

Voorzitter. Daarnaast staat in de brief dat de Minister sneller wil ingrijpen wanneer scholen, ondanks de beschikbare kennis, de prestaties niet weten te verbeteren. Kan de Minister dit verder toelichten? Het lijkt mij namelijk heel goed.

Dan de bewezen effectieve methodes. D66 heeft veel vertrouwen in de professionaliteit van de leraar. Het is voor ons dan ook belangrijk dat leraren eigenaarschap houden over hun vak, of zelfs dat dat eigenaarschap versterkt wordt. Het is daarom voor ons van belang dat we leraren met name kennis aanreiken over wat nu precies die best beschikbare methoden zijn en dat we goed kijken naar het beschikbare materiaal. Bovendien moeten we leraren genoeg tijd en ruimte geven om hun lessen voor te bereiden en om zich te blijven ontwikkelen. Hoe zorgt de Minister ervoor dat alle scholen toegang krijgen tot die effectief bewezen methoden en dat ze ook weten waar ze deze kunnen vinden tussen al het beschikbare lesmateriaal? Hoe ziet hij het keurmerk voor zich om de markt te reguleren?

Voorzitter, dan ten slotte het curriculum. Ik heb nog wat vragen over de nieuwe werkopdracht die de Minister heeft gegeven aan SLO. Ik maak me zorgen over die werkopdracht. Mijns inziens komt die opdracht namelijk niet overeen met wat de Kamer bedoeld heeft. Zo worden nog steeds zaken als persoonsvorming en socialisatie betrokken bij alle leergebieden. Ik wil graag een toelichting van de Minister daarop. Ook gaat men bij de ontwerpruimte voor de kerndoelen uit van 70% van de onderwijstijd, ondanks dat hier nog niet over is gesproken in de Kamer. Mijn voorstel zou zijn: laten we eerst de benodigde ruimte voor de basisvaardigheden vaststellen, dus voor taal en rekenen; dan weten we ook hoeveel ruimte er is voor de rest. Graag een reactie.

Daar laat ik het bij. Dank u.

De voorzitter:

Dank u. U heeft in ieder geval twee interrupties. De eerste is van meneer De Hoop van de Partij van de Arbeid.

De heer De Hoop (PvdA):

Het is natuurlijk evident dat we er alles aan moeten doen om lezen, schrijven en rekenen weer op niveau te krijgen, maar ik vind wel dat burgerschap echt een essentieel deel is en dat het ook bij die basisvaardigheden hoort. Waarom? Omdat onderwijs er ook is als voorbereiding op deelname aan de maatschappij, en omdat ik alleen al in mijn generatie zie hoeveel polarisatie er is door sociale media. Die is er nog veel meer onder de jongeren van nu. Er zijn jongeren die voor de toets wel op kunnen drammen wat de Holocaust is, maar die zelf niet geloven dat die echt bestaan heeft. Ik vind het van essentieel belang dat wij leerlingen dat ook meegeven. Ik vraag de heer Van Meenen toch, ook vanuit zijn partij die staat voor verbinding en die dit soort zaken ook heel belangrijk vindt, of we burgerschap niet juist wel een plek moeten geven. Het punt van die digitale vaardigheden begrijp ik en onderschrijf ik ook, maar ik vind burgerschap echt anders.

De heer Van Meenen (D66):

Maar er is echt een heel groot verschil tussen de problemen die we bij taal en rekenen hebben en de problemen die er, zoals de heer De Hoop terecht zegt, bij burgerschap zijn. Van taal en rekenen weten we al eeuwen wat we willen dat kinderen leren. Alleen, het gebeurt niet. Dat is het grote probleem. Het gebeurt in steeds mindere mate. Daar moeten we aan werken. In die zin zijn het dus de basisvaardigheden. Als je niet kunt lezen of als je niet kunt rekenen, dan kun je ook al die andere dingen niet doen. In die zin gaat het, in mijn ogen, vooraf aan al het andere.

Bij burgerschap is er een heel ander probleem. We weten nog niet eens of de scholen daaraan voldoen, want we hebben zelf als overheid de eisen nog niet eens gesteld. Dat is waarom we het nu met voorrang moeten doen. We moeten voor burgerschap en ook voor digitale geletterdheid, wat we keer op keer in de Kamer hebben genoemd in de hele curriculum-discussie, eindelijk een keer gaan beschrijven wat scholen willen. We weten nog niet eens of scholen daar wel of niet aan voldoen en of kinderen dat goed kunnen gaan leren, zolang we zelf niet hebben bepaald wat de eisen zijn. Het is ook relevant, maar ik vind het echt iets anders. Ik kan eenzelfde pleidooi houden voor biologie. Het lijkt me in deze tijd, waarin we spreken over stikstof, de natuur et cetera, minstens zo belangrijk dat kinderen een beetje het besef hebben dat melk niet uit een pak komt maar uit een koe. Tenminste, dat is het laatste wat ik daarvan begrepen heb. Ik hoor dat dat nog steeds zo is. Dat is gelukkig niet veranderd in het nieuwe curriculum. Dat is voor mij het verschil tussen de primaire basisvaardigheden en allerlei andere dingen die ook van groot belang zijn.

De heer **De Hoop** (PvdA):

De heer Van Meenen en ik zijn het heel vaak met elkaar eens, maar hier scheiden onze wegen. Ik vond de oproep van hoogleraar Els Stronks om bijvoorbeeld de inhoud van burgerschap terug te brengen in het lesonderwijs heel interessant, bijvoorbeeld door lastige onderwerpen in teksten te verwerken en aan de hand daarvan gesprekken aan te gaan. Op die manier wordt het een onderdeel van het lesonderwijs en maakt het wel deel uit van de basisvaardigheden. Hoe kijkt de heer Van Meenen daarnaar?

De heer **Van Meenen** (D66):

Dat is een eeuwenoude discussie. Natuurlijk komen allerlei elementen die belangrijk zijn, zoals lezen en rekenen, ook in andere vakgebieden voor, niet alleen in het basisonderwijs maar ook in het voortgezet onderwijs. Mijn stelling is: eerst pijlers dan bruggen. Je moet eerst goed kunnen lezen en rekenen om het ook ergens anders te kunnen doen. Ik heb datzelfde artikel gelezen als een beetje een vlucht vooruit, in de zin van: laten we het niet al te ingewikkeld maken, want er zijn allerlei plekken waar je kunt leren lezen. Nee, voor de voorbeelden die daarin genoemd worden, is de primaire voorwaarde dat je goed kunt lezen. Pas dan kun je ook allerlei andere artikelen lezen en verrijk je jezelf bijvoorbeeld op het gebied van burgerschap. Ik wil niet dat we zeggen: joh, laten we maar niet al te veel aandacht aan lezen geven, want dat doen we wel bij andere vakken. Nee, zo kijk ik er niet naar.

De heer **Kwint** (SP):

Ik wil de heer De Hoop en de heer Van Meenen danken voor de illustratie van mijn punt waarom het werken met de term «basisvaardigheden» nogal verwarrend is, want volgens mij hebben jullie het allebei over totaal iets anders. Ik heb een vraag over die teams. Is het de heer Van Meenen duidelijk wat die precies moeten gaan doen op een school?

De heer **Van Meenen** (D66):

Nee. Daarom heb ik er ook vragen over gesteld.

De heer **Kwint** (SP):

Oké, dan zitten we redelijk op één lijn. Het was mij niet duidelijk dat die vragen over de specifieke invulling van de teams gingen. Kan hij zich voorstellen dat die teams uiteindelijk een taak toegewezen krijgen die nuttig is voor het op orde krijgen van taal en rekenen?

De heer **Van Meenen** (D66):

Dat zou op zich kunnen. Ik sluit dat zeker niet uit. Laten we wel zijn: we beginnen bij 150 scholen. Dat zijn niet de scholen waarvan je kunt zeggen dat daar eigenlijk niet zo veel aan de hand is. Daar is echt iets heel ergs aan de hand, want daar leren kinderen niet lezen, rekenen en schrijven. Ik vind het heel goed van deze coalitie – laat ik dat ook eens zeggen; ik wil nog even die vier partijen noemen – en deze Minister dat dat zonder enige terughoudendheid vlot wordt aangepakt. We weten dat dat ook anders kan. We gaan echt alles op alles zetten. Natuurlijk is het een ingewikkeld verhaal, want het gaat ook over de autonomie van leraren, maar hier kan de overheid niet langer op haar handen zitten. Dat zegt ook het hele onderwijs. Ik ben blij dat het nu gaat gebeuren. Het is superingewikkeld, maar laten we daar vooral met elkaar over spreken.

Ik wil nog één ding zeggen over de basisvaardigheden. Ik zie ook de verschillen van mening tussen de heer De Hoop, mij en de heer Segers over wat nou eigenlijk een basisvaardigheid is. Ik wil dat hier beslechten. Het is mijn voorstel om het over taal en rekenen te hebben als wij hier spreken over basisvaardigheden en het Masterplan basisvaardigheden. Er zijn allerlei andere goede gelegenheden en redenen om het over al die andere dingen te hebben – dat moeten we ook zeker doen – maar dat zie ik meer in het licht van de curriculumdiscussie dan in het licht van de discussie over de basisvaardigheden. Ik hoop dat we hier na vandaag of desnoods na een tweeminutendebat met één mond over gaan spreken.

De heer **Kwint** (SP):

Nog heel kort, afsluitend. Het was natuurlijk een hele korte vraag. Is het dan niet gewoon handig om die hele term te laten varen, juist omdat er onduidelijkheid ontstaat? We hebben het over basisvaardigheden, maar bedoelen we daarmee: waar begin je mee als kinderen naar school gaan, wat moeten kinderen aan het eind van hun schoolcarrière kunnen of wat moeten ze aan het eind van het primair onderwijs kunnen? Je hebt taal, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid. Maar het masterplan gaat over taal en rekenen; dat ben ik met de heer Van Meenen eens.

De heer **Van Meenen** (D66):

Op zich is daar iets voor te zeggen, maar dan haal ik toch nog even een ander punt naar voren dat de heer Kwint zelf inbracht. Dat ging over de lerarenopleiding, waarbij hij heel erg naar het begin, de entree, keek. Hij wilde daar hoge eisen aan stellen. Ik wil die hoge eisen vooral aan het eind van de opleiding. Ik wil dat mensen aan het eind van de pabo heel veel kunnen, maar aan het begin moeten we geen onzinnige eisen gaan stellen. Dat is een heel andere discussie, maar het komt uiteindelijk op hetzelfde neer. Het komt in die zin op hetzelfde neer dat ik wil dat kinderen zo vroeg mogelijk op de basisschool de taal leren en goed leren rekenen en dat ze aan het eind van de basisschool een veel breder pakket beheersen. Daar trek ik de parallel. In die zin vind ik het ook riskant om af te stappen van de term «basisvaardigheden». Want dat geeft ook wel een extra belang voor mij aan. Het mag voor mij ook anders gaan heten, maar overigens denk ik dat we dan in dezelfde discussie belanden.

Mevrouw **Paul** (VVD):

Ik ben later aangeschoven, waarvoor mijn excuses. Ik heb een vraag aan de heer Van Meenen over wat er nou precies onder de basisvaardigheden valt. Ik verklap vast wat er voor mij onder valt, want het komt straks aan de orde in mijn eigen verhaal. Voor mij vallen die vier elementen daaronder: taal, rekenen, digitale vaardigheden en burgerschapsonderwijs. Ik steek dat vooral zo in – en ik ben benieuwd hoe de heer Van Meenen daarnaar kijkt – vanuit kanselijkheid. Want voor mij is heel duidelijk dat juist die kinderen die misschien van huis uit niet dat gesprek aan de keukentafel hebben over heikele onderwerpen of die niet vanuit

huis meekrijgen hoe ze om moeten gaan met zaken die ze in de digitale wereld tegenkomen, zo geholpen kunnen en ook moeten worden om die basis goed te beheersen. Dat kunnen we op school doen. Ik ben benieuwd hoe de heer Van Meenen daarnaar kijkt.

De heer **Van Meenen** (D66):

Die breedte, die kinderen moeten beheersen en op school moeten leren, geldt ook voor andere disciplines. Waarom zou dat nou per se voor digitale geletterdheid gelden en niet voor geschiedenis? Hoeveel rijker ben je als je de geschiedenis kent of iets van de natuur weet? Dat is basiskennis die je aan het eind van die school – die heet «basisschool» – beheerst. Dat is echt iets heel anders in mijn ogen: dat is een curriculum-discussie. Dan vinden we elkaar volledig, want ik heb als geen ander voortdurend, bij elke curriculumdiscussie, gezegd dat het alleen maar over deze vier dingen gaat: taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap. Dat is de kern van het curriculum. Maar nu zitten we op een punt dat we voor twee onderdelen nog geen begin van een idee hebben over wat we dan willen dat kinderen leren. Dat zijn digitale geletterdheid en burgerschap. Daarvan moeten we de kerndoelen nog gaan ontwikkelen. Voor de andere onderdelen weten we al een eeuwigheid wat we ze willen leren, maar daar lukt het niet. In dat verband zeg ik: dat moet onze hoofdfocus zijn; daar moet het over gaan. Het is een schandaal dat kinderen niet meer goed leren rekenen en schrijven. Daar zetten we wat mij betreft vol op in. Tegelijkertijd voeren we de discussie over het curriculum. Maar laten we wel zijn: in het kader van de curriculumdiscussie moeten we ook vast gaan stellen hoeveel tijd we hebben, hoeveel tijd we scholen en leraren geven, om die vaardigheden aan te brengen. Dan zeg ik: laten we alsjeblieft, om het zo helder mogelijk te maken, eerst beginnen met vast te stellen hoeveel tijd we nodig hebben om op de basisschool ieder kind te leren lezen, rekenen en schrijven. Laten we daar alsjeblieft mee beginnen en dat niet door mekaar laten lopen met digitale geletterdheid, burgerschap et cetera. Dus nogmaals, alle waardering voor deze onderwerpen – die zijn buitengewoon belangrijk en die moet elk kind aan het eind van de basisschool in z'n bagage hebben – maar het is geen basisvaardigheid.

De **voorzitter**:

Het woord is aan meneer Beertema voor zijn eerste termijn.

De heer **Beertema** (PVV):

Voorzitter, dank u wel. Het zijn hele interessante thema's die zich hier nu beginnen af te tekenen. Dat beloven mooie debatten te worden. Wij zijn in ieder geval blij met het Masterplan basisvaardigheden. Het zal toch eens tijd worden voor een ambitieuze agenda met een plan om de basisvaardigheden te herstellen, die met het jaar dieper wegzinken. Waar alle voorgangers van deze Minister sinds Rutte II de boel op de meest schandelijke wijze op zijn beloop lieten, neemt deze Minister regie. Waar al die voorgangers de basisvaardigheden met het jaar verder lieten verkrumelen, tot het moment dat we 24% van de 15-jarigen als functioneel analfabeet moesten bestempelen – een schandvlek in de geschiedenis van het Nederlandse onderwijs – gaat deze Minister eindelijk aanpakken. Daar is de PVV-fractie blij mee.

Ah, ik zie een interruptie, nu al. Ik moest nog beginnen.

De **voorzitter**:

Daar is de interruptie van meneer Van Meenen.

De heer **Van Meenen** (D66):

Er zijn vier kabinetten-Rutte.

De heer **Beertema** (PVV):
Bij Rutte II begon de ellende.

De heer **Van Meenen** (D66):
Nee, dat is niet waar. Althans, laat ik het als een vraag formuleren. Mijn vraag is: wat had de PVV bij Rutte I aan inbreng die erop gericht was om te werken aan de teloorgang van de basisvaardigheden? Ik heb daar weinig van teruggelezen in het regeerakkoord van destijds.

De heer **Beertema** (PVV):
Dan zie je toch maar dat bij die oudere mannen het geheugen ze een beetje parten begint te spelen. Dat vind ik toch wel jammer. In Rutte I, waar wij gedoogden, was CDA-Minister Marja van Bijsterveldt samen met ons en met de andere coalitiepartners bezig om bijvoorbeeld een kennisbasis voor de pabo's in te stellen. Die kennisbasis van de pabo's was toen al heel erg belangrijk, want toen al dreigde het mis te gaan. Van Bijsterveldt en de coalitie hebben geprobeerd om dat te keren. Dat heeft helaas niet zijn beslag kunnen krijgen, omdat er een kabinetscrisis kwam doordat het CDA wegliep. Die wilden niet leveren, althans, als ik Minister Hans Hillen daarover mag geloven, en dat geloof ik. Maar zo was het. Zo was het, voorzitter.

De **voorzitter**:
Zo zien we maar dat geschiedenis ook geen exacte wetenschap is, zeg ik dan als historicus. Meneer Beertema, vervolgt u uw betoog.

De heer **Beertema** (PVV):
Oké, voorzitter. Er past wel een waarschuwing naar de Minister. Ook hij weet dat de juiste analyse van de problemen voorwaardelijk is voor het succes van de plannen. Er zijn er al een heleboel genoemd. Want hoe zijn we eigenlijk op dit historische dieptepunt van semi-analfabetisme terechtgekomen? Wij zijn blij dat de Minister onze analyse onderkent. Ik lees in de brief dat het onderwijs jarenlang als vehikel is ingezet om zo'n beetje alle maatschappelijke problemen op te lossen. Dat het onderwijs daarmee wordt overladen met taken waarop het niet is toegerust en waardoor langzaam de focus is komen te liggen op zaken die niet of nauwelijks bijdragen aan de primaire taak van educatie, waar het onderwijs juist voor moet zorgen: daar is de Minister in zijn brief duidelijk over. Maar deelt de Minister ook onze analyse dat het besturingsmodel van het onderwijs bijgedragen heeft aan de verslechtering van de kwaliteit? Deelt de Minister dat de verschuiving van het eigenaarschap van het onderwijs van de ouders en leraren naar de bestuurders heeft bijgedragen aan die funeste modernisering die hele generaties kinderen en jonge mensen kennis, kunde en vaardigheden hebben onthouden en hen gemankeerd de steeds ingewikkelder samenleving in hebben gestuurd, weliswaar met magische, niet-bestaande eenentwintigste-eeuwse vaardigheden, maar zonder de kennis en de kunde en de leesvaardigheid om van een dubbelteje een kwartje te worden? Voorzitter. Kijkend naar het Masterplan basisvaardigheden en de vijf pijlers die het fundament vormen, zien we toch veel plannen die – hoe zal ik het zeggen zonder open deuren te noemen – uitblinken in vanzelfsprekendheid. Iedereen wil extra tijd en ruimte voor kwalitatief goede leraren, maar hoe ziet de Minister deze vertaalslag in de praktijk? Is daar ruimte voor? Mag ik een voorbeeld geven? Is het onderwijs bijvoorbeeld aantrekkelijk genoeg om daar als professional je leven te starten? Zorgt het onderwijs er in de breedste zin voor dat startende leraren ook binnen het onderwijs kunnen blijven werken? Ik verwijs hierbij uiteraard naar leraren die onder het juk van tijdelijke contracten leven. Wordt dat ook meegenomen? De Minister schetst in zijn brief wat er gebeurt als een school naar een loket gaat om extra hulp in te schakelen. Dat ziet er in

beginsel goed uit: geen overname van de school door deskundigen, bescheidenheid, afstand en op nadrukkelijk verzoek wordt hulp geboden. Het eigenaarschap blijft nadrukkelijk bij de leraar, het team en de school. Ten aanzien van schrijven en lezen is er wat ons betreft maar één methode die werkt: oefenen, oefenen, oefenen. Dat geldt eigenlijk ook voor het cijferen. Wij zijn dan ook benieuwd naar de didactieken die gebruikt gaan worden voor het rekenen. Ze moeten evidencebased zijn, maar vooral binnen het rekenen is er een heuse stammenoorlog geweest waarin beide kampen zich beriepen op een bewezen wetenschappelijk fundament. Het Freudenthal Instituut lijkt die stammenstrijd gewonnen te hebben, waardoor we de opkomst van het realistisch rekenen hebben mogen aanschouwen. Sindsdien kunnen zelfs havomeisjes en -jongens achter de kassa niet meer rekenen. Staat de Minister achter die visie op dat rekenen in Nederland? Of deelt hij onze mening dat juist het realistisch rekenen die basisvaardigheden grote schade heeft toegebracht? Kan de Minister de toezegging geven dat het traditionele cijfer weer leidend wordt als evidencebased didactiek? Ik wil de nadruk leggen op die verschillende evidencebased methodes, die allemaal hun eigen wetenschappers hebben, maar waarvan de ene kennelijk toch beter werkt dan de andere. Voorzitter, tot slot willen wij de Minister ten aanzien van de digitale geletterdheid wijzen op een paar onwenselijke aspecten op het punt van mediawijsheid. Het kan toch niet zo zijn dat deze lessen misbruikt gaan worden om leerlingen te indoctrineren over welke bronnen als juist en welke bronnen als niet juist en niet betrouwbaar moeten worden gezien? Daarin zal natuurlijk een glansrol worden weggelegd voor de NPO en daaraan gerelateerde media als bastions van objectiviteit en feitelijkheid. Dat is orwelliaans en hoort geen plek te hebben in ons onderwijs, waar linkse politieke indoctrinatie sowieso al aan de orde van de dag is. Kinderen moeten juist wegwijs gemaakt worden in de diversiteit van meningen in ons medialandschap. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Beertema. Dat was echt tot op de tweede nauwkeurig vijf minuten. Dat is knap. Meneer Bisschop, het woord is aan u, namens de SGP.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter, dank u wel. Ik dacht dat er ter linkerkant nog eventjes een reactie zou komen op de laatste alinea van collega Beertema, maar helaas ... Ik vermoed dat de interrupties op zijn, of zo. Dat zal het wel zijn, want als er wordt gezwegen, betekent dat niet altijd dat je gelijk hebt. Voorzitter. Laat ik beginnen met een mooi citaat: «De verwachtingen voor het onderwijs zijn torenhoog, en terecht.» Ik zie de Minister opveren, want dit is inderdaad een citaat van hem. Ik moet zeggen dat ambitie mooi is, maar wie zoekt naar de betekenis van «torenhoge verwachtingen», komt toch al snel een beetje in de sfeer van «overspannen verwachtingen». Volgens mij moeten we daar een beetje mee oppassen. De vraag die daaronder ligt, is eigenlijk: hoe voorkomen we dat het onderwijs met elk nieuw plan steeds meer het slachtoffer wordt van te hoge verwachtingen van politiek en samenleving? De SGP zet graag een streep onder het woord «basisvaardigheden». Het funderend onderwijs legt de basis, maar is niet de succesmachine die je misschien zou willen verwachten. Vandaag staan twee thema's op de agenda: het Masterplan basisvaardigheden en het eindrapport over de referentieniveaus. Tussen die twee thema's zit een belangrijke verbinding, want tien jaar geleden waren de referentieniveaus dé oplossing voor problemen met basisvaardigheden. Opvallend is dat het referentiekader na een evaluatierapport, bijna in een bijzin, vervolgens wordt afgeserveerd. Verdient dat niet een serieuze heroverweging voordat we op een nieuw plan overstappen? En waarom is

dit model eigenlijk niet geworden wat we ervan gehoopt en verwacht hadden?

Voorzitter. De SGP is blij met de betrokkenheid van de Minister bij de vaardigheden, maar we zien nog wel de nodige hobbels. Veel leraren en scholen vragen zich bijvoorbeeld terecht af waar de Minister de leden van zo'n vliegend team vandaan haalt; daarmee sluit ik me aan bij de collega's die daar vragen over gesteld hebben. Wat is precies hun rol? Wat zijn dat voor mensen, die scholen zelfs in de uitvoering kunnen helpen maar die niet in het onderwijs kunnen of willen werken? Kunnen we dat geld dan trouwens niet beter besteden om de druk van het lerarentekort wat te verminderen? Kortom, ik snap de gedachte en wij steunen ook wel het idee dat zwakke of misschien zeer zwakke scholen ondersteuning behoeven. Alleen, als dat incidenteel is en niet leidt tot een structurele verbetering, dan is het water naar zee dragen, oftewel geld in een bodemloze put. Je moet dan dus een andere vorm zien te verzinnen. Misschien moet je dan wel op zoek naar meer structureeloplossingen, zonder allerlei vliegende kieps.

Voorzitter. De Minister schrijft terecht dat scholen door de bomen het bos niet meer zien met alle incidentele gelden, versnipperde ondersteuning en kortlopende programma's. De PO-Raad waarschuwt zelfs voor een stapeling van allerlei tijdelijke subsidies. Die maken het structureel investeren onmogelijk. Tegen die achtergrond kan de SGP de systematiek van het masterplan niet goed plaatsen. Enerzijds vindt de Minister een extra opdracht nu niet passend, omdat het Nationaal Programma al loopt. Anderzijds kiest hij toch voor dezelfde belasting als het Nationaal Programma, door tot op het niveau van de individuele leerling subsidie te geven voor extra uren op basis van aanvragen. Kunnen we dit de scholen aandoen? Graag een reflectie van de Minister. Dan zal zijn antwoord op de laatste vraag «ja» zijn, maar ik hoop dat er een wat gefundeerder antwoord komt.

Voorzitter. De SGP is het met de Minister eens dat de overheid de verwachtingen aan het onderwijs vaak slecht formuleert. Ook het afbakenen van basisvaardigheden in dit plan kan scherper. We hebben die discussie al gehad. Ik vind het echt zeer de moeite waard om daarover door te praten. Zeggen we nu: het is strak lezen, rekenen en schrijven? Of zeggen we: digitale vaardigheden en burgerschap horen erbij? Dat is namelijk wat er in het plan gezegd wordt. Als we dat laatste zeggen, dus dat burgerschap er ook bij hoort, dan is mijn vraag: hoe gaat de Minister dat afbakenen? Uit onderzoek blijkt namelijk dat Nederlandse leerlingen een te geringe kennis hebben van de Nederlandse democratische rechtsstaat. Hoe voorkom je dan dat burgerschap vooral opgaat in het trainen van sociale competenties? Die zijn natuurlijk ook weer heel belangrijk. Kortom, je kunt niet alles een basisvaardigheid noemen, maar de heldere belijning moet wel buiten kijf staan.

Voorzitter. Gelukkig komt ook de positie van ouders aan bod. De SGP ziet daar een sleutel tot succes in, gesteund door het onderzoek naar de rol van ouders bij leesvaardigheid. Helaas komt dat in het Nationaal Programma nog te weinig van de grond. Gaat de Minister daadwerkelijk subsidie beschikbaar stellen, bijvoorbeeld voor een sterkere rol van de ouderenorganisaties? Ik zou me kunnen voorstellen dat daar ook een succesfactor in is gelegen. Ik vraag specifiek aandacht voor gezinnen waarbij de ouders een licht verstandelijke beperking hebben. Wil de Minister in zijn gesprekken met sectorraden en ouderenorganisaties deze kwetsbare groep expliciet meenemen? Graag wijs ik op de inspirerende ideeën van ervaringsdeskundige Jolanda Doornbos om deze kinderen extra steun te bieden, door andere ouders van school in te schakelen. Het gaat dan om een soort community die om zo'n kind heen staat. Als een kind niet in z'n geheel door de ouders kan worden opgevangen, wordt dat door de gemeenschap gedaan. Dat was een beetje de aanleiding van deze vraag.

Voorzitter. Ik wil het hier graag bij laten. Dank u.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Paul. Zij spreekt namens de VVD.

Mevrouw **Paul** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. We hebben het de laatste tijd, ook hier in de Kamer, veel over kansengelijkheid. We zijn het er allemaal over eens dat ieder kind de kans moet krijgen iets moois van zijn of haar leven te maken. Voor mij staat vast dat kansengelijkheid begint met een goede basis. Elk kind moet, ongeacht waar zijn of haar wieg heeft gestaan, beschikken over goede basisvaardigheden. Het gaat om goed kunnen rekenen, lezen en schrijven, je weg vinden in de digitale wereld en weten hoe we in ons democratische en vrije Nederland met elkaar omgaan. Dat helpt kinderen en jongeren bij de noodzakelijke stappen richting vervolgopleiding en werk, maar ook bij doodgewone, dagelijkse dingen: of het nou gaat om ingrediënten checken op etiketten in de supermarkt vanwege je allergie, het niet van de wijs raken door fakenieuws op Facebook of op je 18de met volle overtuiging weten op wat en wie je wilt stemmen. Al deze zaken worden een stuk gemakkelijker als je ook vanuit het onderwijs een solide basis hebt meegekregen.

Voorzitter. Daarom vindt de VVD-fractie het heel goed dat de Minister nu is gekomen met het Masterplan basisvaardigheden. De beheersing van die vaardigheden gaat helaas al jaren achteruit. Het is ook goed dat de Minister in zijn brief van 12 mei niet alleen ingaat op het wat van het masterplan, maar ook op het hoe. Want gezien de grote opgave waar leraren en scholen voor staan, is het belangrijk zorgvuldig te kijken naar hoe we dit masterplan gaan uitvoeren.

In tegenstelling tot sommige anderen ben ik blij dat de Minister mijn suggestie heeft omarmd om scholen die het het hardst nodig hebben bij te staan met zogenaamde basisteams, met experts en middelen. Over de basisteams heb ik wel twee vragen. Die zijn volgens mij ook al eerder gesteld, maar ik ga ze toch herhalen. Hoe zorgen we ervoor dat de kennis en de kunde die deze teams, deze experts inbrengen, verankerd worden binnen de betreffende scholen? En, die vraag kwam ook al voor, waar verwacht de Minister de experts voor deze teams vandaan te halen? Hoe voorkomen we dat we met z'n allen in dezelfde vijver vissen en hiermee het lerarentekort verder opdrijven?

Voorzitter. Dan heb ik nog een paar vragen en aandachtspunten in relatie tot het masterplan. Het is bewezen dat de betrokkenheid van de omgeving bijdraagt aan het verbeteren van basisvaardigheden. Specifiek wil ik inzoomen op de rol van ouders en de rol van bibliotheken. Bibliotheken zorgen voor leesplezier en zijn dus belangrijk voor de taalvaardigheid. Op de NPO-menukaart van bewezen effectieve interventies ontbreekt op dit moment de bibliotheek op school. Ook in andere thema's, zoals uitbreiding onderwijs en interventies gericht op het welbevinden van leerlingen, ontbreken verwijzingen naar de bibliotheek. De VVD vindt het een gemiste kans dat scholen met de menukaart hier niet op worden gewezen en vraagt de Minister om dit te fixen. In de ambities voor het masterplan worden bibliotheken wel expliciet genoemd. Mijn suggestie aan de Minister is om in de verdere uitwerking van het masterplan een overzicht van succesvolle samenwerkingen tussen bibliotheken en scholen op te nemen, wat tevens als inspiratie kan dienen voor de invulling van de NPO-gelden tot en met 2025. Ik heb begrepen dat de Vereniging van Openbare Bibliotheken dit kan en wil aanleveren. Ik zou zeggen: dat is een win-winsituatie.

Dan over de ouders. De ontwikkeling van kinderen vindt maar voor een deel op school plaats. Wat de VVD betreft is voor ouders een belangrijke rol weggelegd om de basisvaardigheden omhoog te krijgen. We zien bijvoorbeeld in Ierland maar ook bij scholen in Nederland zelf dat het

werkt om ouders er meer bij te betrekken. Dat kan door ouders regelmatig te informeren over wat kinderen aan het leren zijn, maar ook door als school actief aan te geven hoe ouders in het leerproces kunnen ondersteunen. Wat gaat de Minister doen om te zorgen dat alle scholen hiermee aan de slag gaan? Ik refereerde in het begin aan kansengelijkheid.

Kinderen voor wie dit niet vanzelfsprekend is en ouders voor wie dit lastig is, kunnen misschien wel een steuntje in de rug gebruiken.

Voorzitter. Met betrekking tot de digitale vaardigheden wil ik graag benadrukken dat dit verdergaat en moet gaan dan het kunnen omgaan met relevante technologie. Het gaat vooral ook om weerbaar zijn in de onlinewereld, mediawijsheid, weten om te gaan met fake news, met cyberpesten en aanverwante. We kunnen onze ogen daar wel voor sluiten. Ik ben normaal gesproken iemand die erg houdt van focus. Als ik het zou kunnen afbakenen tot twee onderdelen, zou ik dat doen, maar ik ben er echt van overtuigd dat we kinderen tekortdoen en dat de realiteit van deze wereld is dat kinderen geconfronteerd worden met bepaalde dingen, waardoor ik graag zou willen dat we ze weerbaar maken en goed equiperen. Vandaar mijn pleidooi om dit wel degelijk onder basisvaardigheden te scharen.

Voorzitter. Om digitale vaardigheden in het onderwijs op de juiste wijze te kunnen vormgeven, is het essentieel dat leraren goed worden toegerust. Daarom vraag ik de Minister om meer aandacht hiervoor in de lerarenopvoeding en om doorlopende bijscholing voor de zittende populatie leraren, misschien wel gestimuleerd door bijvoorbeeld een lerarenbeurs.

Voorzitter. Als VVD zijn we er positief over dat er nu eindelijk een serieuze toets op burgerschapsonderwijs is bij de stichting van nieuwe scholen. Niet op orde betekent niet opengaan. Maar hoe verhoudt dit zich tot bestaande scholen? Gezien de onrustige wereld waarin we leven en de polarisatie in de samenleving, die zich op veel plekken, ook in het klaslokaal, manifesteert, is het extra belangrijk dat er duidelijke einddoelen en een stevige toets van de inspectie zijn. Dit zal er namelijk voor zorgen dat ook bestaande scholen op het vlak van burgerschapsonderwijs hun zaakjes beter op orde krijgen. Daar is iedereen bij gebaat.

De voorzitter:

U bent eigenlijk al door uw tijd heen. Ik dacht dat u klaar was met uw bijdrage. Maakt u uw zin nog even af.

Mevrouw **Paul** (VVD):

Ik had nog een alinea tussen haakjes, maar dan laat ik het hierbij. Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Dat heet suspense. Dan lezen we dat dadelijk in de pauze. Meneer De Hoop, uw laatste interruptie.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Ik hoorde zo vaak «kansengelijkheid» in het verhaal van mevrouw Paul dat ik dacht: ik luister misschien naar een PvdA-collega. Maar het was toch echt de VVD. Als ik denk aan kansengelijkheid, is er volgens mij één ding dat kansengelijkheid op dit moment heel erg in de hand werkt, namelijk de commerciële bureaus. Mevrouw Paul had ontzettend veel leuke ideeën, maar ik denk dat het belangrijkste is dat we de commerciële bureaus aanpakken. Deze noodmaatregelen kunnen juist de commerciële bureaus in de hand werken. Ik ben benieuwd wat de VVD wil doen om die commerciële bureaus een halt toe te roepen, om op die manier kansengelijkheid te organiseren. We kunnen allemaal leuke ideeën bedenken, maar als we dat niet doen, dan behouden we dit probleem. Als u echt kansengelijkheid aan wilt pakken, dan zou ik u oproepen om mee te gaan in de strijd tegen de commerciële bureaus.

De voorzitter:
Succes, mevrouw Paul.

Mevrouw **Paul** (VVD):

Dank u wel. Dit is een terugkerend thema. Ik ben eigenlijk wel blij met de vraag. Het punt is – dat heb ik eerder gezegd – dat de basis op orde moet zijn binnen de scholen zelf. Tegelijkertijd is de realiteit op dit moment, en dat weet de heer De Hoop ook, dat we alle hens aan dek moeten krijgen om de doelstellingen die we hebben en het werk dat in het onderwijs gedaan moet worden, voor elkaar te krijgen. Als een school er bijvoorbeeld voor kiest om een bureau in te zetten om bepaalde taken in school te doen, zoals huiswerkbegeleiding, of om andere zaken onder regie van de school te doen, dan heb ik daar geen enkele moeite mee. Ik kan hoog en laag springen en hier verkondigen dat ik morgen kansenongelijkheid wil uitbannen, maar de realiteit is dat er altijd mensen zijn die net wat meer middelen en mogelijkheden hebben en inderdaad een bureau zullen inschakelen en anderen niet. Overigens zijn er mensen met middelen en mogelijkheden die dat niet doen. Dat is een vrije keus. Dat is de vrije wereld waarin we leven.

De heer Kwint (SP):

Laat ik het maar over digitale geletterdheid hebben. Mij wordt niet helemaal duidelijk wat daarmee bedoeld wordt. De VVD noemt een aantal voorbeelden. Denk aan cyberpesten. Scholen hebben allang een protocol voor sociale veiligheid. Ze moeten een pestbeleid hebben. Het ging ook over nepnieuws. Het maakt niet uit of nepnieuws geprint wordt of op internet terechtkomt. Uiteindelijk gaat het om begrijpend lezen en kritisch bronnenonderzoek kunnen doen. Het feit dat iets op het internet staat, betekent niet automatisch dat het digitale geletterdheid is. Wat qua digitale geletterdheid is nou precies zo uniek voor de internetomgeving en komt op dit moment onvoldoende in het onderwijs aan de orde?

Mevrouw **Paul** (VVD):

Volgens mij is het een combinatie van een aantal zaken. Aan de ene kant is het wel degelijk de technische vaardigheid om te kunnen navigeren en letterlijk je weg te vinden in de technologie en de devices waarmee gewerkt wordt. Aan de andere kant zijn het inderdaad de aspecten die de heer Kwint noemt die je kinderen graag wilt meegeven om weerbaar te zijn in de digitale wereld.

De voorzitter:

U heeft nog één laatste vraag, meneer Kwint. Gaat uw gang.

De heer Kwint (SP):

Dat hoopte ik al een beetje. Maar dan is het toch geen basisvaardigheid? Dan is het een soort bijeengeraapt potje van dingen die je nodig hebt om uiteindelijk de wereld rond te gaan kunnen. Wat betreft de devices: er is echt geen docent te vinden die nog aan een brugklasser hoeft te vertellen hoe die op een iPad of een computer te werk moet gaan. Ik denk eerlijk gezegd dat er meer leerlingen zijn die dat aan hun docent moeten uitleggen dan andersom. Ik ben er bang voor dat hier uiteindelijk een, toegegeven, hele succesvolle lobby achter zit om heel erg veel mensen te laten programmeren, want die mensen zijn hard nodig. Dat is goed en dat mag, maar dat is niet de basis van ons onderwijs. Daar zijn echt andere dingen voor nodig.

Mevrouw **Paul** (VVD):

«Lobby»; ik laat me door helemaal niets of niemand sturen. Nee, echt serieus. Daar wil ik dus wel even op reageren. Het klopt dat het misschien een soort samenraapsel is, maar ook dat is de wereld waarin we leven. Ik

denk dat het heel belangrijk is om met focus, gebundeld in dat vak, de kinderen wegwijs te maken en wijzer te maken, zodat zij verantwoord hun eigen keuzes kunnen maken en verstandige dingen kunnen doen, ook in de digitale wereld. Terecht zegt de heer Kwint: een brugklasser hoeft je dat niet te vertellen. Nee, dat geloof ik, want die zijn inmiddels zover. Maar we hebben het over het funderend onderwijs, dus daar valt ook het primair onderwijs onder.

Nogmaals wil ik het volgende benadrukken. Ik vind het eigenlijk wel aardig dat de heer Kwint hiermee komt. Bepaalde collega's hebben het vaak over kansengelijkheid. Volgens mij vinden we dat met z'n allen steeds belangrijker. Maar er zijn kinderen die dit soort zaken van huis uit niet meekrijgen. Daarom vind ik het ongelofelijk belangrijk dat zij geholpen worden op school.

De voorzitter:

Meneer Van Meenen, ook voor zijn laatste interruptie.

De heer Van Meenen (D66):

We hadden het er al even met elkaar over: ik denk dat er niemand hier aan deze tafel zit die digitale geletterdheid niet belangrijk vindt. Ik denk ook dat niemand hier vindt dat dat geen onderdeel zou moeten zijn op school. Sterker nog, de Kamer heeft in het verleden rond de curriculumdiscussie keer op keer aangegeven dat digitale geletterdheid en burgerschap onderdeel moeten zijn van het nieuwe curriculum. Maar dat is nog iets anders dan dat het daarmee ook een basisvaardigheid is. Deze hele discussie tussen de heer Kwint en mevrouw Paul geeft eigenlijk aan dat we nog geen flauw idee hebben wat we eigenlijk willen. Is mevrouw Paul dat met mij eens? We weten nog helemaal niet wat digitale geletterdheid inhoudt.

De voorzitter:

Uw vraag, meneer Van Meenen?

De heer Van Meenen (D66):

Mevrouw Paul zei net: voor taal en rekenen gaat het achteruit. Ging het voor digitale geletterdheid maar achteruit, want we zijn nog niet eens begonnen. Ik onderschrijf het belang wel van wat er in dit plan staat over digitale geletterdheid.

De voorzitter:

Meneer Van Meenen, stel eens een vraag.

De heer Van Meenen (D66):

Is mevrouw Paul het met mij eens dat dit echt tot een heel andere categorie behoort dan de echte basisvaardigheden taal en rekenen?

Mevrouw Paul (VVD):

Daar kan ik in meegaan. Ik ben wat dat betreft ook benieuwd – maar daar komt de Minister straks over te spreken – hoe hij dat ziet en hoe we ervoor kunnen zorgen dat de volgorde der dingen wordt gerespecteerd, waarbij het voor mij uiteindelijk niet uitmaakt hoe we het precies noemen, als er maar voldoende aandacht voor is, beginnend in het primair onderwijs. Wat dat betreft kijk ik naar het doel. Je hebt doelen en middelen. Voor mij zijn digitale vaardigheden niet de heilige graal. Maar ik vind het wel heel belangrijk dat we ervoor zorgen dat alle kinderen, met name de kinderen die dat van huis uit niet meekrijgen, hierin worden meegenomen.

De voorzitter:

Dan meneer Beertema voor zijn laatste interruptie.

De heer **Beertema** (PVV):

Het meeste is er al over gezegd, maar wat nog ontbreekt is het volgende. Ik begrijp nu dat het de VVD geweest is die deze vaardigheden onder de basisvaardigheden heeft gefietst. Maar wat nog niet helemaal ter sprake is geweest, is dat vreemde begrip «mediawijsheid». Mevrouw Paul heeft er iets over gezegd: kinderen en leerlingen «weerbaarder» maken tegen fakenieuws en zo. Al mijn nekharen gaan dan overeind staan. Bedoelt ze dan het fakenieuws dat bijvoorbeeld het NOS-journaal vier jaar lang verspreid heeft toen Trump president was, over het plasseksschandaal en zo waar helemaal niets van waar was en over de Russische connecties die er niet waren? Bedoelt ze de angstaanjagerij aan 12-jarige leerlingen die denken dat ze nog maar twaalf jaar te leven hebben, omdat daarna de wereld vergaat? Ik heb ze gesproken op het Malieveld.

De **voorzitter**:

Meneer Beertema, kunt u ook een vraag stellen?

De heer **Beertema** (PVV):

Die leerlingen zeiden letterlijk: die informatie, dat we nog maar twaalf jaar te gaan hebben, heb ik van het journaal, van onze meesters en juffen en van de sociale media. Bedoelt ze dat fakenieuws, of heeft ze het over andere dingen? Want ik vind het heel gevaarlijk en nogal aanmatigend om dit onder basisvaardigheden te schuiven en de scholen de taak te geven om fakenieuws voor die kinderen te onderscheiden van het zogenaamde echte nieuws. Wat is de reactie van mevrouw Paul daarop?

Mevrouw **Paul** (VVD):

Als u mij toestaat: een heel kleine anekdote als antwoord. Voordat ik in de politiek stapte, werkte ik in het bedrijfsleven. Ik ben onder andere heel lang geleden woordvoerder geweest. Toen ik voor het eerst met een journalist sprak en vervolgens de dag erna in de krant mijn eigen quote zag, was dat een soort van aha-erlebnis in de zin van: zo gaan die dingen. Er is iemand die dat nieuws stuurt. Dat kun je naïef vinden van een 23-jarige, maar goed, dat was voor mij een soort van ontdekking. Het gaat mij niet om het kwalificeren van allerlei nieuws. Want ik ben het helemaal met de heer Beertema eens: dat is niet aan ons, aan het onderwijs of whatever. Maar ik vind het heel belangrijk dat kinderen het bewustzijn en het besef hebben dat alles door iemand of iets is gestuurd, zodat ze zaken om het simpel te zeggen niet voor zoete koek aannemen, ze kritisch leren nadenken en ook openstaan voor meningen die ze misschien niet van huis uit hebben meegekregen en de wereld toch met een open blik benaderen. Daar gaat het mij om.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Meneer De Hoop, wilt u even voorzitten? Dan kan ik mijn bijdrage ook doen.

Voorzitter: De Hoop

De **voorzitter**:

Dat doe ik met alle liefde. Dan geef ik het woord aan de heer Peters van het CDA.

De heer **Peters** (CDA):

Dank u wel, voorzitter. Het begin van het oplossen van een probleem is het erkennen dat er inderdaad een probleem is. Laten we het maar ronduit zeggen: er is een joekel van een probleem. Een kwart van onze kinderen verlaat de school namelijk als functioneel analfabeet. Dat wil dus zeggen dat ze de krant misschien wel kunnen voorlezen, maar ze eigenlijk geen idee hebben wat er staat. Daarnaast leert het grootste deel van onze

kinderen volstrekt onvoldoende rekenen. Dat is een ramp die zich sluipenderwijs heeft voltrokken.

Voorzitter. Natuurlijk kunnen we vanuit idealen zeggen dat het steeds minder zou gaan om kennis en echte vaardigheden, dat steeds meer taken kunnen worden uitgevoerd door computers en aanverwante artikelen, dat het vooral gaat om individuele ontplooiingsmogelijkheden voor kinderen, dat onderwijs leuk, op maat gesneden en persoonlijk moet zijn willen kinderen gemotiveerd zijn, dat projectmatig werken met veel samenwerken het nieuwe leren is enzovoort, enzovoort, enzovoort. Dat is flauwekul en vooral schadelijk voor kinderen die niet van huis uit voldoende steun en middelen hebben om de eventueel opgelopen schade een beetje te beperken.

Voorzitter. Goed onderwijs is een groepsproces. Het draait om een vakbekwame docent die goed is opgeleid en zijn of haar liefde voor het vak weet over te brengen op jonge mensen. Onderwijs is ten diepste relationeel. Het gaat om het aangaan en onderhouden van sociale relaties. Het gaat om werkelijk contact tussen leerling en leermeester. Leren is het aanpassen aan en meekomen met het niveau van je klas. Voor leren is discipline en concentratie nodig. En leren is niet per definitie leuk. Je kunt door leren iets wat je eerder niet kon en dat is leuk, maar daar is een goede beheersing van de Nederlandse taal en rekenen een noodzakelijke voorwaarde voor.

Voorzitter. Wie naar 's-Hertogenbosch wil fietsen, moet natuurlijk de weg weten en het een en ander weten van verkeersregels. Maar het is absoluut noodzakelijk dat diegene kan fietsen. Die focus lijken we in ons landje een beetje te zijn kwijtgeraakt. Dat er nu fors wordt geïnvesteerd in de basisvaardigheden is zo ontzettend belangrijk. We zijn heel blij dat het er eindelijk van gaat komen. We weten namelijk hoe we alle kinderen in de basis kunnen leren lezen, schrijven en rekenen, maar die kennis is niet langer tot in de haarvaten van onze scholen doorgedrongen.

Voorzitter. Een vriendin van mij werkt op de intensive care in het Bernhovenziekenhuis bij ons in de buurt. Zij weet exact hoe ze moet handelen in welke situatie, en ze volgt de richtlijnen precies. Binnen hun team is er een continu leerproces: «Hoe kan het beter? Hoe implementeren we nieuwe inzichten in ons handelen?» Het niet volgen van wetenschappelijk bewezen richtlijnen is daar gewoon ondenkbaar. Mensen zouden doodgaan. Samen iedere dag een beetje beter, is daar de absolute norm. Zo hoort het ook.

Terug naar het onderwijs. Goed lesgeven is niet eenvoudig. Het is zwaar en ook intensief werk, maar het is niet zwaarder en ook niet intensiever dan werken op een intensive care tijdens een coronapandemie. Er is maar één factor die de kwaliteit van het onderwijs bepaalt, namelijk de kwaliteit van de leerkracht voor de klas. Wat is ervoor nodig om een lerende cultuur op scholen te bevorderen? Hoe krijgen we het voor elkaar dat leerkrachten echt van elkaar leren en denken: «Wat werkt? Wat kan beter? Hoe implementeren wij op school wetenschappelijke inzichten in de lespraktijk?» Alleen uitstorten over leraren wat bewezen effectief is, is nutteloos zonder lerende cultuur. Onderzoek van de Education Endowment Foundation in Engeland laat zien dat het effect van het bekijken van webinars en video's en het volgen van trainingen en conferenties op leerwinst voor kinderen afwezig is. Dat is de letterlijke conclusie. Het heeft nul komma nul effect. Zowel de EEF in Engeland als het NRO in Nederland constateert dat er een lerende cultuur nodig is om onderzoek effectief toe te passen. Hoe gaat de Minister daarvoor zorgen, zodat het niet bij een bak geld en goede bedoelingen blijft?

Voorzitter. Als er op een intensive care geen lerende cultuur zou bestaan, dan gaan mensen dood. Als we eenzelfde cultuur binnen het onderwijs niet bevorderen, dan krijgen jonge mensen een onnodig ingewikkeld leven. We kunnen in dit huis en hierbuiten eindeloos spreken over stelselwijzigingen, selectiemomenten en al wat niet meer – dat komt vast

nog wel – maar we kunnen nu beginnen met een focus op leskwaliteit en het schrappen van letterlijk alles wat daarvan afleidt. Onderwijs is een teamsport en de mooiste sport die er bestaat. Iedere dag een beetje beter samen met de ouders, de kinderen en de schoolleiding, leren van elkaar, inspireren, enthousiasmeren, anticiperen op wat komen gaat, niet alles willen doen – want wie alles doet, doet helemaal niks – schrappen wat niet bijdraagt aan de onderwijskwaliteit, focus op de bal en de wetenschap dat je voor kinderen daadwerkelijk groot verschil kunt maken: hoe mooi is dat?

Tot slot, voorzitter, een vijftal concrete vragen aan de Minister. Ten eerste. Hoe gaat de Minister actief toezicht houden op de ontwikkeling van een lerende cultuur op alle scholen? Is hij bereid de inspectie hier structureel onderzoek naar te laten doen en ook de raden van toezicht daarbij te betrekken? Ten tweede. Een goede school wordt geleid door een excellente schoolleider. Hoe zet de Minister in op de verbetering van de kwaliteit van schoolleiders als noodzakelijke voorwaarde voor een lerende cultuur? Ten derde. Hoe betreft de Minister de lerarenopleidingen bij de verbetering van de didactische en vakinhoudelijke kennis op het gebied van taal en rekenen? Meneer Beertema had het er al over. En hoe garandeert de Minister het betrekken van ouders en buurten, de gemeenschap, bij de kwaliteit van de lessen op school, niet als consument, niet om het over te nemen, maar als medeproducent van goed onderwijs? Ten slotte hadden wij ooit onderwijsbegeleidingsdiensten. Die hebben wij nu niet meer in die vorm. We gaan nu iets nieuws bouwen. Kan de Minister hierop reflecteren in het kader van de teams die scholen gaan ondersteunen? Is inmiddels misschien ook al met die voormalige onderwijsbegeleidingsdiensten gesproken om te kijken welke rol die zouden kunnen spelen? Voor mij gaat het om die lerende cultuur. Ik zeg dat iedere keer en ik zal dat blijven herhalen, meneer Van Meenen.
Tot zover.

De voorzitter:

Dank, meneer Peters. Ik geef het voorzitterschap aan u terug, zodat u kunt vertellen hoelang we gaan schorsen.

Voorzitter: Peters

De voorzitter:

Tot 19.20 uur.

De vergadering wordt van 18.40 uur tot 19.26 uur geschorst.

De voorzitter:

Voor de eerste termijn geef ik het woord aan Minister Wiersma, met de vraag of hij dat enigszins beknopt kan doen. Ik wilde al zeggen: omdat we iets te laat begonnen zijn, gaat er tijd af van de spreektijd van de Minister. Dus ik dacht: drie kwartier moet hopelijk lukken. Aan u het woord.

Minister Wiersma:

Voorzitter, dank. Ik ga mijn best doen daarvoor. Vorige maand heb ik uw Kamer een brief gestuurd over het Masterplan basisvaardigheden. Die brief heeft u waarschijnlijk goed kunnen lezen, misschien zonder daarbij stil te staan. Maar bedenkt u ook eens het volgende. Bijna een kwart van alle leerlingen loopt het risico om deze Kamerbrief níét goed te kunnen lezen. Ongeveer 0,5 miljoen Nederlanders hebben moeite om te kunnen rekenen met de bedragen die met dit masterplan gemoeid zijn. Van de 14-jarigen weet ongeveer een op de drie te weinig over hoe onze democratie werkt om te begrijpen welke rollen u en ik hebben en waarom ik deze brief aan u schrijf en we er nu ook met elkaar over praten. Veel Nederlanders hebben niet de digitale vaardigheden om deze brief op de

website van de Tweede Kamer op te zoeken. Nou beweer ik niet dat alle Nederlanders deze brief moeten lezen, maar als je wilt kunnen meedoen in onze samenleving, moet je wel de brieven van bijvoorbeeld de Belastingdienst kunnen lezen, of brieven van je hypotheekadviseur, van je gemeente, van je school. De realiteit is dat er simpelweg te veel mensen zijn die deze basisvaardigheden niet goed genoeg beheersen, dat dit eigenlijk elk jaar minder wordt en dat dat knauwt aan ons hele onderwijsstelsel en aan hoe we onze leerlingen de samenleving in sturen. Daarom ben ik met het Masterplan basisvaardigheden gekomen en heel terecht is dat een van de grote ambities van de vier coalitiepartijen, ook in het coalitieakkoord.

Ik heb drie blokken. De eerste twee daarvan gaan het snelst. Daarna duurt het wat langer, maar dan is de tijd veel korter, dus dan gaan we toch weer sneller. Het eerste blok gaat over de reikwijdte van het masterplan, het tweede over de uitgangspunten voor het masterplan en het derde over wat we gaan doen. In het derde blok zitten ook de basisteams, het toezicht en het curriculum; die komen daar aan de orde. Het lerarentekort doe ik in het tweede deel.

Voorzitter. Dan begin ik met de reikwijdte. In de eerste termijn sprak de Kamer over de definitie van basisvaardigheid. Dat is een heel herkenbare discussie, kan ik wel zeggen, want deze fase zijn wij ook door gegaan en die is ook veel aan bod gekomen tijdens mijn gesprekken met leraren, tijdens werkbezoeken en livesessies die ik met ze heb gedaan en nog steeds doe. Laat ik heel helder zijn: rekenen en taal zijn het fundament. Dus daar is het masterplan ook op gericht. Tegelijkertijd ligt er ook een grote opgave voor digitale geletterdheid en burgerschap. Dat heeft een aantal van uw leden ook gezegd en er is discussie over geweest. Daar spreekt het coalitieakkoord ook over. Daar moet nog zo veel voor ontwikkeld worden dat onze ondersteuning zich ook daarop richt. Deze leergebieden bevatten ook ontzettend belangrijke kennis en vaardigheden die een leerling nodig heeft om de rest van het curriculum goed tot zich te kunnen nemen. Maar taal en rekenen zijn de basis. Dat ziet u ook terug in de curriculumherziening waarbij we bij de echte basis – de basis van de basis – beginnen.

Laat ik illustreren wat er voor die verschillende leergebieden nu aan de hand is. De cijfers over leesvaardigheid kennen we allemaal. Die zijn zorgelijk. Ook het leesplezier is over de gehele linie afgenomen. Dat leidt tot een vicieuze cirkel van afnemende leesvaardigheid. Bij schrijven zien we dat de beheersing niet de ambitie haalt en vooral in het speciaal basisonderwijs dalen ook de resultaten. Voor rekenen zien we enorme verschillen tussen scholen en zien we dat de hoogpresteerders internationaal gezien achterblijven bij de ambitie die we eigenlijk met elkaar wel hebben. Ook dit geldt nog sterker in het speciaal basisonderwijs. Voor digitale geletterdheid hebben we geen kerndoelen. Dat betekent: geen duidelijkheid over wat we onze leerlingen willen leren, en dus verschillen per school hierin, geen goede lesmethodes, weinig bekwame en bevoegde leraren en geen zicht op prestaties. In zekere mate geldt dat ook voor burgerschap: ook daar zijn de kerndoelen nagenoeg afwezig. Daarvoor geldt dus hetzelfde als voor digitale geletterdheid. Dus dat over de reikwijdte.

Er zijn een paar vragen gesteld. De heer De Hoop vroeg hoe we inzichtelijk gaan maken hoe het burgerschapsonderwijs de verinnerlijking van de burgerschapswaarde realiseert. Hij maakte ook de verbinding met het amendement-Van den Hul. Scholen kunnen met hulp van de QuickScan Burgerschap en ook de toolbox die we hebben ontwikkeld, inzicht krijgen over waar ze staan met hun burgerschapsonderwijs. Dat doen we nu. Er wordt ook gewerkt aan de versterking van de ondersteuningsstructuur burgerschap. Daarmee kunnen leraren, professionals en scholen ondersteuning krijgen bij het invullen en inrichten van de burgerschapsopdracht. Dat start per 1 juli – dat doen we dus heel snel – met het

expertisepunt burgerschap.nl. Dat gaat, waar nodig en gewenst, scholen ondersteunen. De inspectie ziet in het toezicht toe op de invulling van de wettelijke burgerschapsopdracht. Daar ging het amendement-Van den Hul over.

De SGP vroeg: burgerschap hoort erbij, maar hoe bakent de Minister dat af en hoe voorkom je dat het ingezet wordt voor sociale competenties in plaats van voor kennis over de democratische rechtsstaat? Bij de aanscherping van de wettelijke burgerschapsopdracht, die per afgelopen augustus in werking is getreden, hebben we gezamenlijk afgebakend wat we onder burgerschap verstaan. Dat beslaat niet alleen kennis van en over de democratische rechtsstaat, maar gaat ook over hoe je je tot je omgeving verhoudt. De ondersteuningsstructuur burgerschap en de bijbehorende experts die daarbij kunnen helpen, gaan scholen ondersteunen in het identificeren en vormgeven van de burgerschapsopdracht, uiteraard op basis van de wensen en onder de regie van de school. Het komt ook in het curriculum. Daar hebben we nu een discussie over. Dat start na de zomer. Daar kom ik straks nog even op. Uiteindelijk komt het weer naar de Kamer, zodat de Kamer kan zien hoe dat invulling krijgt en daar iets van kan vinden.

De heer **Bisschop** (SGP):

Dank voor deze toelichting. De vraag blijft: leg je het dan niet te veel eenzijdig bij de school? Misschien zegt de school de sociale dimensie heel belangrijk te vinden, terwijl basale kennis van de Nederlandse rechtsstaat bagage is die eigenlijk elke Nederlander zou moeten hebben. Is het niet toch een beetje te vrijblijvend? Ik ondersteun in zijn algemeenheid van harte dat scholen hun eigen keuzes kunnen maken, maar op dit punt kan ik mij voorstellen dat het algemene belang van goed gevormde en geïnformeerde toekomstige burgers voorrang krijgt.

De **voorzitter**:

Ik ben overigens vergeten te zeggen dat u drie vragen mag stellen, ook in verband met de tijd. Dit was er één, dus dat is prima. Meneer Wiersma. «Excellentie», bedoel ik.

De heer **Bisschop** (SGP):

Dat telt vanaf nu.

Minister **Wiersma**:

Vijf voor de heer Bisschop!

Ik volg de heer Bisschop. Het is niet een keuze van of-of, maar het is wel belangrijk dat die basis er is. Dat begint uiteraard met kennis. Die kennisbasis moet er zijn. Ik denk dat we voor een enorme opdracht staan. Daarom hebben we ook een heel debat met elkaar gehad over de burgerschapsopdracht. We hebben die versterkt en we hebben gezegd dat het duidelijk moet worden in het curriculum. Dat doen we nu. Ik zei net al: het zit er niet in, we hebben te weinig zicht op de prestaties et cetera et cetera. Dat moet er dus bij. Om dat goed te doen, kunnen scholen best wat hulp gebruiken. Die structuur richten we nu in. Die helpt daarbij, maar uiteindelijk zit de proof in hoe het wordt toegepast. De inspectie zal daar een check op doen, zoals ik net ook aangaf in antwoord op de vraag van de heer De Hoop. Uw eigen check, van de Kamer, doen we zo meteen bij de kerndoelen, dus dan komt het ook nog terug.

Voorzitter. Hoe wordt bij de bestaande scholen op burgerschap getoetst? Dat was een vraag van mevrouw Paul. Wordt van hen verwacht dat ze alles op orde hebben, zodat de inspectie daarop toe kan zien? Volgens de wet moeten scholen burgerschap en sociale cohesie actief en op een doelgerichte en samenhangende wijze bevorderen. Om scholen te helpen streef ik ernaar om de ondersteuningsstructuur per 1 juli van start te laten gaan. Ik hoop dat dat lukt. De inspectie houdt hier toezicht op vanaf

1 augustus 2021. Per die datum is de wettelijke opdracht herzien. De inspectie houdt, zoals gebruikelijk, rekening met de tijd en ruimte die nodig zijn om je voor te bereiden op de implementatie. Als er sprake is van strijdigheid met de basiswaarden of als scholen niet of nauwelijks werken aan bevordering van burgerschap, treedt de inspectie wel direct handhavend op.

De heer De Hoop vroeg in het kader van burgerschap hoe we leraren beter kunnen equiperen om moeilijke gesprekken aan te gaan. Dat is een terechte vraag. Dat is deels de reden waarom we het in ons eigen curriculum scherper willen hebben, zodat we het daarna ook scherper hebben in het curriculum voor leraren. Het Masterplan basisvaardigheden gaat ook helpen om docenten te trainen. Het expertisepunt dat ik net noemde, zal zich daar ook mee bezighouden. In het masterplan is minstens € 500.000 per jaar gereserveerd om specifiek aan dit doel uit te geven. Dat is conform het amendement-Paul. Maar er is natuurlijk wel degelijk een behoefte om dit nog steviger te verankeren in de lerarenopleidingen. Die verantwoordelijkheid ligt bij mijn collega Dijkgraaf. Het maakt nu al deel uit van het curriculum van de lerarenopleidingen, maar er wordt gekeken naar een actualisering van de kennisbasis, zodat die nog meer wordt toegespitst op de behoefte van scholen en docenten. Moeilijke gesprekken over thema's zoals de Holocaust horen daarbij. Dat zeg ik in antwoord op de vraag van de heer Segers. We werken aan de ondersteuningsstructuur om in de tussentijd al hulp te bieden. Dus we hebben het curriculum zelf, het masterplan richting docenten en daarnaast de actualisering van de kennisbasis van de lerarenopleidingen.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Ik ben in principe blij met deze antwoorden, ook met het antwoord dat er een expertisecentrum of -punt komt. Het gaat natuurlijk niet alleen om de toename van de kennis, maar het gaat er ook om dat onze democratische waarden verinnerlijkt worden. De stap daarnaartoe vind ik wel spannend. Wat is er volgens de Minister voor nodig dat je niet alleen maar oplepelt wat de Holocaust is maar dat je ook die stap verder bereikt? Ik snap dat het misschien moeilijk is om daar een heel helder, makkelijk antwoord op te geven, maar we moeten uiteindelijk wel die stap verder zetten. Ik ben benieuwd hoe de Minister dat ziet.

Minister **Wiersma**:

Het antwoord vind ik niet zo moeilijk, maar het echt doen en in de praktijk laten zien vereist een stapeling van een aantal dingen die moeten lukken. Een paar dingen hebben we bijgesteld. Dat heeft de Kamer ook gedaan. Een aantal dingen gaat lopen, waarmee het ook echt in die kennisbasis van lerarenopleidingen zit. Wij verwachten dat dat in 2024–2025 ook gelukt is. We hebben die ondersteuningsstructuur. Die gaat heel snel lukken. Ook hebben we onder andere in het onderwijsakkoord meer ruimte gemaakt voor professionalisering. Daar is veel geld voor uitgetrokken. Dat is een aantal uur per maand of twee dagen per jaar. Dat hangt ervan af hoe je rekent en hoe dat op school wordt ingevuld. Maar ook dat helpt docenten de ruimte te geven om het tot zich te nemen en te verinnerlijken. Het is overigens de kern van het amendement-Van de Hul. Dat nemen we nadrukkelijk ook mee in het toezicht. Dus we hebben een aantal instrumenten, en een stok achter de deur met het toezicht. De verinnerlijking van die opdracht zit daar heel nadrukkelijk in, zeg ik graag tegen de heer De Hoop. Die vind ik zelf ook van belang. Er is nog een vraag gesteld over programmeren. Wordt dat nu onderdeel van het onderwijs? Dat verwacht ik eigenlijk niet. Het gaat om een bredere basis van vaardigheden en niet zozeer om het specifiek inzoomen op één element.

Het aanleren van digitale vaardigheden moet verder gaan dan omgaan met technologie. Het gaat ook om het weerbaar zijn ten opzichte van

faknieuws et cetera. Digitale geletterdheid gaat ook verder dan omgaan met technologie; mediawijsheid is genoemd. Maar wat er precies in de kerndoelen voor digitale geletterdheid moet komen te staan, is niet aan mij. Daarvoor gaan teams ook met leraren en vakexperts aan de slag. Daar komen we bij de Kamer op terug. We hebben in januari afgesproken om daar met elkaar de balans over op te maken. Dan kunnen we dat dus nog een keer met elkaar bespreken.

Dan kom ik bij het tweede blok: de uitgangspunten van het masterplan. Dat we een probleem hebben, is wel duidelijk. Dat hoor ik terug van leraren, schoolleiders, wetenschappers maar ook van uw Kamer. Hoewel de conclusies omtrent de omvang van het probleem soms flink uiteenlopen, is men het over drie dingen eens. Een. De prestaties op basisvaardigheden gaan gemiddeld gezien achteruit, maar het beeld verschilt wel heel erg per vaardigheid, per sector en ook per schoolsoort. Twee. Men is het erover eens dat we niet genoeg zicht hebben op hoe het met de basisvaardigheden gaat. Drie. De daling van de prestaties is om te keren. We weten dat dat mogelijk is, omdat goede leraren en schoolleiders dat ook gedaan hebben. Kijk naar het voorbeeld van Heeswijk-Dinther, dat de heer Van Meenen ook noemde, waar in korte tijd een enorme voorsprong is opgebouwd. Een vertraging is eigenlijk omgezet in een voorsprong. Daarmee wil ik nadrukkelijk níét zeggen dat andere leraren en schoolleiders hun werk niet goed zouden doen. We hebben het hier ook over het volle bord waarbij wij moeten helpen. Wij moeten dus alles klaarzetten en aanbieden om hen in de gelegenheid te stellen om de kennis en de ervaring die zij hebben, optimaal in te zetten. Dat is in de huidige omstandigheden – dat hoef ik u niet te vertellen – ongelofelijk pittig. Het is dus aan ons om hen te helpen daar zo goed mogelijk mee om te gaan. In die zin hebben leraren – kijk maar naar de afgelopen twee jaar – dus ook uitstekend werk verricht, want het is de vraag hoe het ervoor had gestaan als er niet zo veel extra begeleiding en hulp van die leraren was geweest. In die zin mogen we ons gelukkig prijzen met hun inzet en moeten we dat dus ook ondersteunen.

Voorzitter. Mijn uitgangspunten voor dit plan. Dit plan komt heel nadrukkelijk uit het coalitieakkoord voort. Daar zitten ook een aantal gedachtes achter. Eén gedachte is om niet alleen maar een smak geld naar het onderwijs te gooien en vervolgens te zeggen: succes ermee. Dat is geen hulp maar het verschuiven van een probleem. Ik wil scholen dus écht helpen door ook betere ondersteuning voor hen te regelen. Dat is op verzoek, maar wij vragen wel hoe we kunnen helpen en zeggen niet alleen maar: dit en dat moeten jullie doen. Ik wil juist helpen, omdat ik weet dat scholen weten wat ze moeten doen. Daar vertrouw ik op. We gaan ze ook helpen met de effectieve interventies et cetera. Daar kom ik zo op. Maar het regelen van die betere ondersteuning voor hen is voor mij een van de belangrijke uitgangspunten van dit coalitieakkoord. Twee. Voor de ondersteuning hebben scholen in het verleden te veel moeten aankloppen bij marktpartijen. Dat moet, mijns inziens, veel meer een publieke taak worden. In deze ondersteuning moet naar evidence informed werken vanzelfsprekend worden. Drie. De ondersteuning betekent dat we beter moeten monitoren, niet alleen om te kijken of het geld goed wordt besteed, maar ook om te kijken waar de hulp het hardst nodig is, zodat we weten waar we nog meer moeten helpen. Vier. Als je scholen echt ondersteunt aan de voorkant, dan mag je met goede monitoring ook wel wat scherper zijn aan de achterkant, door middel van een heldere opdracht aan scholen, een goede verantwoording van wat er met het extra geld gebeurt en het hoger leggen van de lat vanuit het toezicht. Laat ik duidelijk zijn: de regie ligt bij scholen en leraren. Hun onderwijs in de basisvaardigheden moet verbeterd worden. Onze inzet is erop gericht dat we hen helpen en ondersteunen waar mogelijk. Ik benadruk dat, omdat het beeld is dat iemand het dan beter weet. Dat is niet zo. Ik vind dat wij de hulp moeten bieden om ervoor te zorgen dat ze het goed

kunnen doen. De echte expert is natuurlijk de leraar. Die kent zijn leerlingen en zijn vak. Die leraar zit hartstikke vol. We kennen allemaal de oorzaak daarvan. Ik wil de leraar dan ook ontzorgen, ondersteunen en versterken. Dat doe ik met de inzet van basisteams, specifiek bij de scholen waar het het meest nodig is. We tuigen er geen honderdduizenden op. Dat gaat niet lukken. We doen het wel voor de 150 scholen waarvan we zeggen «daar is de nood acuut; daar moeten we zijn.» We willen hen ontzorgen. Dat is daar één onderdeel van. Uiteindelijk is dit masterplan er om een veel grotere beweging te maken naar het beste onderwijs door de beste leraren. De leraar is daarbij inderdaad in poleposition. Zo noemde de heer Segers dat. Dat is het doel. Er waren een aantal vragen. Daar kom ik dan zo op.

De heer **Beertema** (PVV):

De Minister schetst een traject zoals het zou kunnen zijn. Ik heb toch een paar onzekerheden. De Minister noemt 150 scholen. Mijn vraag is dan: weten die scholen zelf dat ze op de nominatie staan voor die hulp? Zijn de scholen er zelf van overtuigd dat hun kwaliteit zo te wensen overlaat dat er interventies nodig zijn? Hoe gaat dat dan? Is het aan de schoolleider om te bellen? Naar wie belt hij? Zegt hij dan: kom alsjeblieft helpen, want wij kunnen het niet; wij doen het niet goed? Zijn die scholen er zelf van overtuigd dat ze onder de maat zitten? Zijn ze zich ervan bewust dat ze die interventies nodig hebben? En hoe komt dat dan tot stand?

Minister **Wiersma**:

Dat is een goede, terechte vraag. Het is deels gewoon een zoektocht. Wij hebben natuurlijk wel een beeld van de scholen. De inspectie heeft er een beeld van. Wij zullen daar natuurlijk ook een beeld uit destilleren. Daar zullen we scholen mee benaderen. Dat doen we vanuit de gedachte: we zien dat er op jullie school heel wat problemen bij elkaar komen; jullie zitten met de handen in het haar; hoe kunnen wij helpen om de opdracht waar we met z'n allen voor staan, te realiseren? Het is een zoektocht hoe we dat gaan doen. We zullen dat door middel van intakes doen. Ik zal zo meteen bij het blok over wat we gaan doen, vertellen wat er uit de eerste gesprekken met scholen komt. Waar hebben ze dan behoefte aan? Zo kan ik u daar een beetje een beeld van geven. Het is nadrukkelijk de bedoeling om alles wat we al weten, daar ook voor te gaan gebruiken. Vervolgens bieden we dan hulp aan. We bieden de subsidie aan 500 scholen aan. Niet elke school krijgt automatisch de volledige begeleiding. Dat doen we overigens op verzoek. Ik wil die echter wel kunnen bieden. Dat is mijn doel. Vervolgens wil je die structuur aan meer scholen kunnen bieden, als dat nodig is. Mijn doel is uiteindelijk dat je gedurende de komende jaren op geregelde momenten kunt instappen om met een plan beter te worden. Dat zijn we nu aan het uitwerken. De Kamer ontvangt daar ergens in de zomer nog de uitwerking van. Dan is er een vraag gesteld over ... O, sorry.

De **voorzitter**:

De heer Beertema mag drie vragen stellen. Dit wordt zijn tweede.

De heer **Beertema** (PVV):

Ik heb een vraag over de 150 scholen die het ministerie in beeld heeft. Die scholen weten zelf ook dat ze in beeld zijn. Vanuit het departement kan er een prikkel uitgaan: wij hebben wat te bieden; maak daar gebruik van. Het is dus niet helemaal vrijblijvend?

Minister **Wiersma**:

Dat is de opzet. De opzet is natuurlijk gericht op helpen. Ik kan mij eerlijk gezegd geen school voorstellen die niet met de handen in het haar zit op die plekken. We kennen die allemaal; die scholen staan op ingewikkelde

plekken, waar het lerarentekort ook het grootst is. Ik ken ook steden waar scholen staan die nooit een lerarentekort hebben. Daar zijn wachtlijsten en hebben ze het allemaal fantastisch voor elkaar. Tegen die scholen zeg ik: help de scholen waar het soms niet zo goed gaat. Tegen onszelf zeg ik: help die scholen ook, zowel om het inzichtelijk te maken, hen daarin mee te nemen als door hun hulp aan te bieden. Vervolgens moeten ze er natuurlijk zelf mee aan de slag. Dat wijst zichzelf. Dat is de gedachte die we hebben. Dat zijn we nu aan het doen. Dat betekent dat we dit nu in beeld aan het brengen zijn.

De heer **Beertema** (PVV):

Eigenlijk was het niet een echte vraag van mij. Het was meer een aansporing van de Minister om het antwoord aan mij af te maken.

De heer **Bisschop** (SGP):

Die tweede ben je kwijt, jongen.

Minister **Wiersma**:

Dat is wel creatief van de heer Beertema.

Wat is de samenhang tussen het masterplan en het lerarentekort. Zijn die ambities nou reëel? Voor veel acties uit het masterplan is goed onderwijs-personeel essentieel. Er is een lerarentekort. De heer Kwint zei volgens mij: dat is geen reden om stil te zitten, op verschillende vlakken niet. Ik realiseer me dat dat ook best pittig is. Daarom zeg ik heel vaak dat het geen kwestie is van meer werk, maar wel van meer focus en betere hulp. Dat is mijn motto voor de uitvoering.

Met het onderwijsakkoord hebben we een aantal stappen gezet om het beroep aantrekkelijker te maken. Dat is goed om je te realiseren. Het is ook aantrekkelijker voor zittend personeel om nog beter te worden door professionalisering. Ook dat zit erin. Ik noemde net al het aantal uren dat we daarvoor hebben. Het wordt aantrekkelijker voor zittend personeel om dan misschien het aantal werkzame uren uit te breiden. Het wordt aantrekkelijker voor de schoolleiders en bestuurders om mensen in vaste dienst te nemen of om als schoolleider aan de start te willen verschijnen. Ook wordt het aantrekkelijker voor potentiële leraren om toch voor het mooie beroep van leraar te kiezen. Via de basisteams wil ik docenten ontzorgen, zodat ze hun tijd en ruimte maximaal kunnen benutten. Ik kom er in het volgende blok op hoe dat er precies uitziet.

De heer Goudzwaard vroeg of dit de oplossing is die men nodig heeft om een bypass te voorkomen. Ik zou zeggen: dé oplossing moet we met elkaar uit allerlei blokken op elkaar gaan stapelen. Er is geen silver bullet, maar ik hoop wel dat het onderwijs met deze aanpak, gestructureerd met een aantal andere elementen, gericht aan de slag kan. Het is dus geen bypass, maar het moet eraan bijdragen dat de basis echt op orde is. Het is een belangrijke bouwsteen daarvoor.

Voorzitter. Wanneer krijgen we de plannen van dit kabinet voor de aanpak van het duurzame lerarentekort? Dat was een vraag van de heer Kwint. Dat is een terechte vraag. Dit is ook echt on top of my mind. Ik zou zeggen dat dit eigenlijk de hoogste prioriteit heeft, want misschien is dit wel het tekort aller tekorten. Want als we heel veel mensen nodig hebben, maar we niet meer de mensen hebben die ze kunnen opleiden, dan hebben we een groot probleem. Ik denk dat we op veel scholen zien dat het ongelooflijk moeilijk is en dat ze met de handen in het haar zitten. Het neigt echt naar onverantwoord. Dat vraagt een sterke aanpak. Daar kom ik snel mee, samen met mijn collega Dijkgraaf. Voor de zomer ontvangt de Kamer een brief over de aanpak van de tekorten in het onderwijs.

Dan kom ik op het derde blok: wat gaan we dan doen? Nu moet u mij in de gaten houden, voorzitter, want ik heb hier veel vragen over gekregen. Ik ga proberen het snel te doen. In mei hebben we het startschot gegeven

voor het masterplan. Daarmee willen we zorgen voor een duurzame en aantoonbare verbetering van basisvaardigheden. Ik heb de ambitie om u halfjaarlijks over het verloop van die nadere uitwerking van het plan te informeren. Na het zomerreces doe ik dat voor de eerste keer. Maar de uitwerking is al stevig aan de gang. De afgelopen maanden hebben we een aantal stappen gezet. Ik noemde al het onderwijsakkoord en meer tijd om te ontwikkelen. Op zeer korte termijn stel ik een subsidieregeling – daar hadden we het net over – beschikbaar waarmee meer dan 500 scholen op basis van bewezen effectieve interventies de basisvaardigheden kunnen verbeteren. We hebben hier recent een debat gehad over het Nationaal Programma Onderwijs. De lessen daaruit nemen we daar nadrukkelijk in mee. De moties die de Kamer daar de afgelopen jaren op heeft ingediend, zullen we beschouwen als aanmoediging en zullen ook hierin verwerkt worden.

Voor 150 scholen binnen deze subsidieregeling is ondersteuning met de basisteams mogelijk. Daar is al veel over gesproken. Daar zijn soms ook misverstanden over geweest. Die teams nemen nadrukkelijk niet de rol van de schoolleider over. Er komt ook niet iemand de school binnengereken voor een hoog uurtarief, die net weer vertrekt op het moment dat de les begint en die maar eens even gaat vertellen hoe het gaat en hoe het anders moet. Nee, het is vraaggestuurd. Het is op verzoek ondersteunen en ontzorgen. Op welke gebieden dat gebeurt, hangt ook van de vraag af. Dat is wat we nu met scholen bespreken. Het gaat om een basisbehoefte. Vier. Een scherpe inzet betekent ook scherpe monitoring. Na het zomerreces komt daar een uitgebreid plan voor. Ik ben ook benieuwd of uw Kamer daarvan denkt dat dat voldoende inzicht gaat geven of dat er nog meer voor nodig is. Daarnaast zetten we in op heldere kaders vanuit de overheid. Het is al genoemd: het curriculum is een duidelijke opdracht. Na ons recente debat wordt er gewerkt aan de versterking van het curriculum met de prioriteit op de basisvaardigheden. Vanuit de inspectie gaat dan vervolgens ook de lat omhoog ten aanzien van het toezicht op de basisvaardigheden. Uw Kamer krijgt van mij nog een brief op basis van de plannen die in het coalitieakkoord staan over toezicht en de handhaving daarop. Ook daar zijn we nu volop mee aan het werk.

Dan een aantal vragen die ik hopelijk deels heb beantwoord, dus ik doe het iets globaler, maar ik hoor het wel van de Kamerleden op het moment dat het niet voldoende is. Er zijn een aantal vragen van D66, de SP, de VVD, eigenlijk van de meesten van u, over de invulling van de basisteams. Het is onwenselijk als we goede mensen wegtrekken uit het onderwijs. Die zorg is terecht; die heb ik ook. Sterker nog, dat hebben we soms gezien bij het NPO. Dat is het laatste wat ik wil, dus ik probeer nu al in het ontwerp na te denken over hoe we dat voorkomen. De hulpvraag staat centraal. De hulp is specifiek voor scholen die het het meest moeilijk hebben. Ik vind dat we aan al die hulpvragen moeten voldoen en dat het ook veel meer dan nu – zeg ik heel eerlijk; dat is mijn inzicht na een paar maanden – een publieke taak moet zijn om scholen hierin te ondersteunen. Ik vind ook dat het ministerie daar soms hands-on moet zijn. Ik kom daar straks op.

De heer Peters zei: we hebben vroeger zo'n structuur gehad; zijn we die eigenlijk niet opnieuw aan het uitvinden? Ik denk dat je in het onderwijs soms ziet dat je heel veel vraagt en dan hoopt dat het ontstaat, maar dat de hulp die nodig is om het te kunnen laten ontstaan, soms te veel achterwege blijft. Dan moet je met elkaar zoeken naar hoe je dat gaat inrichten. Als we beter zicht hebben op wat scholen echt nodig hebben, dan kunnen we die hulp daar meer onderdeel van maken, ook van mijn ministerie. Voor de eerste scholen die we hulp willen aanbieden, is het niet realistisch om dat op korte termijn meteen helemaal volledig zo te doen zoals we het uiteindelijk zouden willen. Ik wil bij een reële behoefte nu ook geen nee verkopen, dus ik wil die stappen zetten, maar ik ga dan wel meteen een stevige stap zetten in het beperken van het gebruik van private partijen. Dat is ook in lijn met wat door de Kamer gevraagd wordt.

Dat doen we al meteen in de eerste ronde van de openstelling. Ik wil dat op de volgende manier doen, waarmee ik ook invulling probeer te geven aan de moties van onder anderen de heer Kwint. Daar kom ik overigens nog met een aparte brief voor de zomer op terug, maar ik geef nu in ieder geval al een voorproefje. Voor hulpvragen op het terrein van bijvoorbeeld vakinhoudelijke expertise op taal, maar ook digitale geletterdheid, zijn publieke partijen zoals Kennisnet en SLO beschikbaar. Die hebben kennis. We gaan kijken hoe we die kennis nog beter kunnen bundelen en ontsluiten. Maar soms is niet op alle terreinen publieke expertise beschikbaar, bijvoorbeeld op het gebied van effectief klassenmanagement of feedback geven. Ik wil met de partijen die we dan nodig hebben, kijken hoe we commerciële partijen daarin ontmoedigen en reguleren, zeker in de eerste fase. Ik vind dat we dat uiteindelijk meer publiek moeten maken, maar in de eerste fase ontkom ik er niet aan om dat wat er is te benutten, want anders zouden we het onderwijs ook tekortdoen. Waar deze partijen wel gebruikt worden, zal dat tegen een vast tarief zijn en ook met een keurmerk. Daar wil ik ook stappen op zetten. Zo bouwen we uiteindelijk expertise op om duurzame oplossingen te bieden op scholen. We zullen die ook in onze eigen ondersteuningsinfrastructuur moeten gaan incorporeren.

De vraag van de heer Van Meenen is eigenlijk in het verlengde daarvan: hoe ziet u dat keurmerk om de markt te reguleren voor zich? De branche neemt hier nu zelf het initiatief. Ik sluit daarbij aan. Mogelijk verscherp ik daarmee de eigen voorwaarden op tarief, zoals ik net noemde, maar mijn inzet is dat scholen goede hulp krijgen voor een redelijk tarief. Dat moet het uitgangspunt voor zo'n keurmerk zijn. Mijn inzet is dat dit keurmerk er is op het moment dat de basisteams van start gaan, dus dat we daar meteen mee beginnen.

De heer **Van Meenen** (D66):

Ik wil even terug naar de hulpvraag. De Minister zegt, en dat begrijp ik ook goed, dat de hulpvraag centraal staat. We gaan dus geen hulp opleggen, want dat werkt natuurlijk niet. Maar tegelijkertijd ga ik er wel van uit dat het bij die geselecteerde scholen ook niet zo kan zijn dat er geen hulpvraag is. Hoe kijkt de Minister daarnaar? Die verbetering moet er namelijk wel komen. Het kan niet vrijblijvend zijn of er wel of niet behoefte is aan hulp. Er moet iets gebeuren. Hoe ziet hij dat?

Minister **Wiersma**:

Dat deel ik met de heer Van Meenen. Wij denken dat wij dat in beeld kunnen brengen; dat zijn we nu ook aan het doen. Er was net ook een discussie over de subsidies en het woud aan mogelijkheden. Daar wordt terecht voor gewaarschuwd. De reden dat we dit nu doen, is ook wel de les uit het Nationaal Programma Onderwijs. We willen zeker weten dat de bewezen effectieve methoden een rol spelen, dat dit op de goede manier gebruikt wordt en dat er ook resultaat geboekt wordt. We willen daar dus in het begin van leren, maar ook wat specifiekier zijn. Dat geldt ook voor de selectie van scholen. Het is natuurlijk wel zo dat er een spanning zit: als je school te boek staat als «het gaat slecht, fout et cetera», dan wordt een school ook niet geholpen. Wij zullen het op een integere manier doen, helpend en aansluitend bij scholen waarvan ik zeker weet dat die maar wat graag hierbij hulp aanbieden. Dat is in ieder geval wat wij nu zien. Maar ik ga niet een of andere zwarte lijst publiceren met scholen die hier nu op het lijstje staan. Wat mij betreft zijn het scholen die, conform uw voorbeeld van Heeswijk-Dinther, dit heel snel weten om te buigen. Dat zou ik heel mooi vinden. Die hoop spreek ik dus uit. Maar daar zijn we erg scherp op, kan ik u verzekeren.

De heer **Van Meenen** (D66):

Mijn vervolgvraag is: kunnen scholen ook geholpen worden bij het formuleren van de hulpvraag? Want als je er zelf blijkbaar niet in geslaagd bent om tot goed onderwijs te komen voor rekenen of taal of misschien allebei, is het nog best lastig om de hulpvraag te formuleren. Mijn vraag is: gaan we dan iets dergelijks doen als bij het Nationaal Programma Onderwijs, namelijk dat er een soort hulpmenu is waar je uit kunt kiezen? Want ook die basisteams zullen weer moeten werken met bewezen effectieve methoden om te helpen. Het moet wel werken.

Minister **Wiersma**:

Het is en-en; het is allebei waar. De menukaart, de hulp die we aanreiken voor wat werkt en waar je uit kunt putten, is voor iedereen die hieraan mee gaat doen. Dat begint met 500, maar ik wil eigenlijk dat we er elk halfjaar iets aan toevoegen. Dat geldt ook voor het budget. Dat bouwt dus ook op naar, uiteindelijk, een veel groter bedrag. Die opbouw hebben we met elkaar in de coalitie ook afgesproken. Die opbouw zal er dus komen, ook in aantallen scholen. Ik wil die kentering ook snel zien, dus daarvoor geldt dit, maar er gaat nog een stap aan vooraf voor die 150. Dat is een intake. Die zijn we nu aan het doen met scholen. Daar horen we ook waar zij behoefte aan hebben. We merken dat dat inderdaad een lastige vraag is. In het begin is er dan een beetje gelach en zegt men: ja, een extra leraar. Ja, dat snap ik. Maar vervolgens kom je nadrukkelijk tot de kern, en die is best wel breed. Soms is opeens een data-analist nodig, soms wil men hulp bij ouderbetrokkenheid op de school krijgen, soms gaat het om iemand die iets kan nakijken of om ondersteuning in de klas. Het is een heel palet. Daarom ben ik er ook voorzichtig mee om te zeggen: dit is het. Want wij merken in de intake dat het heel breed is.

Wij gaan hiervan leren, omdat ik de ambitie heb dat we dit binnen het ministerie meer hands-on zelf kunnen aanbieden in de toekomst. Ik vind dat dat onze taak is. Als iemand het moeilijk heeft, ga je helpen en gooi je niet alleen geld over de schutting. We gaan hier dus van leren, maar het is en-en: aan de voorkant, met methodes en de menukaart, maar ook meteen de vraag stellen hoe we kunnen helpen. Als dat niet meteen tot een antwoord leidt, gaan wij natuurlijk zoeken hoe we dat kunnen doen. Daarom ook 150, want het zal gewoon zoeken zijn of we dat goed kunnen doen voor die 150.

Voorzitter. De heer Kwint – hij zit niet meer in de zaal – vroeg of dit is afgestemd. Ja, dit is afgestemd, maar dit wordt eigenlijk de hele tijd afgestemd, nu, in de Kamer, maar ook met alle partijen. Er zijn ook allerlei partijen die input hebben geleverd. Dat is terecht en ook heel behulpzaam. Ik zie dit overleg en de komende weken als een manier ... Daarom organiseer ik – niet alleen ik, maar ook onze ambtenaren – de komende weken allerlei sessies. Daar kan je op inschrijven, dus ik zou u allen en ook mensen die kijken willen uitnodigen om dat te doen. Ik zal het op de socials van het ministerie en van mij ook nog een keer laten zien. Dat helpt om scherp te krijgen hoe we het op een succesvolle manier gaan doen. Dus de zorgen zijn allemaal goed, maar ik houd wel van zorgen met oplossingen. Die probeer ik nu te vinden bij al die partijen die daar soms ideeën over hebben. Dat zijn ook hele goede ideeën. Die afstemming vindt dus eigenlijk permanent plaats. Dit is een sneeuwbal die we starten en moeten laten rollen. Dat moeten we echt wel jarenlang doen, zo tien jaar en misschien wel langer, denk ik. Dit is echt een grote opdracht voor ons allen en die gaat verder dan hoe wij hier zitten.

Dan had ik nog een vraag van de fractie van JA21, die vroeg om een reactie op het feit dat scholen ondersteuning vanuit het ministerie wellicht eerder ervaren als een steen om de nek dan als hulp. Daarom is het ook vraaggestuurd. Daarom is die opzet gekozen, om hen op alle mogelijke manieren te helpen. Als je met de handen in het haar zit, is dit denk ik eerder iets waar je heel blij mee bent. Ik snap wel dat daar soms argwaan

en cynisme zit. Misschien heeft iemand van de overheid je weleens verteld hoe het moest en je daarna met de gebakken peren laten zitten. Ik kan niet garanderen dat we alle gebakken peren hebben opgelost, maar ik kan wel garanderen dat ik, waar die gebakken peren het grootst zijn, de hulp maximaal wil inzetten, met alles wat wij in ons hebben. Dat is gegeven de omstandigheden soms best pittig, maar juist die pittige omstandigheden liggen altijd op het bordje van de school. Ik moet proberen om daarbij een beetje te helpen en om dingen over te nemen. Dat is voor ons ook zoeken en nieuw, maar ik ga het wel proberen. Daarmee zijn we op de reflectie van de heer Peters gekomen. Hij had het over de oude onderwijsbegeleidingsdiensten. Het geld is op een gegeven moment naar de scholen gegaan. Dat is hier ook de discussie. Sommige schoolbesturen en een aantal onderwijspartijen hebben het over de versnippering van subsidies. Dat is een terecht punt. Kun je dat niet beter allemaal in één keer doen? Dat hebben we in de afgelopen jaren natuurlijk ook gedaan. Dit is niet voor het eerst dat er geld naar scholen gaat, maar de vraag is wel of we altijd zien wat we wilden zien. Ik denk dat we daar ook reëel in moeten zijn. Alleen geld geven ervaar ik niet als echte hulp en echte betrokkenheid. Ik vind dat we die hulp anders moeten vertalen. Daarmee gaan we inderdaad weer een stukje terug naar vroeger, zo zeg ik tegen de heer Peters, die daar vast geen moeite mee heeft. We gaan meer naar een vorm van begeleiding en ondersteuning. Ik wilde niks uitlokken, voorzitter.

De **voorzitter**:

Te laat. U heeft op dit punt twee interrupties, eerst van meneer Goudzwaard.

De heer **Goudzwaard** (JA21):

Volgens mij had ik nog een vraag bij de Minister neergelegd over de basisbrigades. Hebben wij het dan over bevoegde docenten?

Minister **Wiersma**:

Sorry, ik dacht dat ik die al had gehad. Nee, het zijn geen leraren die het onderwijs overnemen. Het zijn mensen die juist komen ondersteunen en helpen, met de gedachte dat de leraar heel goed weet wat nodig is. Er zijn natuurlijk wel scholen die een ongelofelijk lerarentekort hebben. Waar we kunnen, zullen we helpen zoeken. Dat doen we uiteraard graag. Maar dit zijn niet mensen die de leraar komen vervangen. Ik zei heel nadrukkelijk: die is de expert en heeft de regie, en die staat voorop. Dat probeerde ik net ook te zeggen, maar het is goed dat u die bevestiging nog een keer vraagt. Ik denk dat ik daarmee de vraag beantwoord heb.

De heer **Goudzwaard** (JA21):

Ik ga hier nog even op door. Er zijn genoeg mensen die in het bedrijfsleven hebben gewerkt en die hebben meegemaakt dat er een projectmanager langskwam om de operatie te verbeteren. Soms is er een heisessie van een week, waarna het roer omgaat, maar vervolgens beklijft de methodiek niet. Ik denk dat we daar boeken vol over kunnen schrijven. Zou de Minister kunnen reflecteren op hoe hij dit kan voorkomen bij de basisbrigades?

Minister **Wiersma**:

Dat doe ik maar al te graag, maar om heel eerlijk te zijn: dat doe ik zo ongeveer al de hele termijn die ik hier aan het uitdragen ben. Ik heb u gehoord, dus ik reflecteer daarop in mijn hele termijn, in alle antwoorden die ik heb gegeven. We leren van de inzet van commerciële bureaus. Ik heb mijn reflectie gegeven op hoe wij in het verleden hulp hebben aangeboden en op hoe dat soms ervaren is. Ik wil echte hulp bieden, ik wil naar de tarieven kijken, ik wil een keurmerk en ik wil voorkomen dat we de

commerciële markt spekken. Dat wil ik allemaal niet. Ik wil dat we het zelf organiseren, maar wel op een manier die werkt voor de scholen, met de leraar in poleposition, zoals de heer Segers zei. Ik heb dat antwoord geprobeerd te geven. Ik heb nu een korte samenvatting daarvan nog een keer gegeven, in de hoop dat dat ... Anders moet u vooral doorvragen, want dan heb ik niet precies in de gaten waar de grote zorg exact zit. Ik wil juist leren van waar we het niet goed hebben zien gaan. U bent kritisch geweest op het Nationaal Programma Onderwijs. Ik heb bewust gezegd dat we daarom een aantal dingen anders doen. Dat was geen subsidieregeling en daar konden we niet specifiek op sturen, maar dat doen we hier wel. Er zijn dus een aantal dingen die we heel nadrukkelijk anders gaan doen, vanwege de punten die de heer Goudzwaard noemt.

De heer **Goudzwaard** (JA21):

Dit is mijn laatste vraag. De reden waarom ik deze vraag stel, is omdat er een kopje in uw brief staat: «Duidelijke opdracht aan het funderend onderwijs». Misschien mag ik heel even kort drie zinnen opnoemen. Daarna kom ik direct met mijn vraag. «De verwachtingen voor het onderwijs zijn torenhoog, en terecht. Deze verwachtingen zijn echter al jarenlang slecht geformuleerd. Daar hebben leraren en schoolleiders elke dag last van. De opdracht is te vaag, te open en met een onduidelijke ambitie». Als ik de Minister nu hoor praten over de basisbrigades, dan denk ik: die opdracht is nog enigszins vaag en open te noemen met een ietwat onduidelijke ambitie. Mocht u het daar niet mee eens zijn, dan hoor ik graag hoe u daarnaar kijkt.

Minister **Wiersma**:

Nee, ik ben het er niet mee eens, maar dat is niet zo heel relevant. Er zit een zorg onder. Ik ben het er niet mee eens, omdat ik overtuigd ben van wat ik naar de Kamer heb gestuurd. Dat is logisch. Dat kan ik wel zeggen, maar daar heeft u niet zo veel aan. Er zit een zorg onder. Die is terecht. Dat is namelijk dat dat bord vol is. Ik kom zo nog op de curriculumherziening, maar daar hebben we hier ook een debat over gehad. Toen hebben we, met een groot deel van uw Kamer, gezegd dat er eerst een focus moet komen op de basisvaardigheden. We moeten namelijk weten wat het leerplan is en welke focus we daarin aanbrengen. Leerdoelen zijn relatief vaag. Dat wordt daarmee bedoeld. Een kind leert lezen. Oké, maar wat dan? Dat kan zelfs muzieknoden zijn. We moeten dat specificeren. Daar zijn we nu mee gestart. Daar hebben we in de Kamer de opdracht voor geformuleerd. Die zijn we nu aan het uitvoeren. Ik kom zo terug op hoe het daarmee staat. Maar dat is heel nadrukkelijk een belangrijk aspect van die zorg. Tegelijkertijd weten we dat dit een traject is. Voordat ik er was, zat de Kamer elkaar daar al een aantal jaren mee in de haren. Ik had graag gewild dat dat niet meer nodig was en dat we het al hadden gestart, maar we gaan het nu in ieder geval alsnog versneld doen. We gaan het versimpeld doen en niet met allerlei grootse en megalomane plannen. Dat moet daarin voorzien.

Het is een terechte vraag. Ik vind dat je niet ... Ik geef bewust uitgebreid antwoord, omdat er een zorg onder zit die ik snap: hoe ga je tot die tijd al hulp krijgen in de klaslokalen bij het aanbrengen van die focus? Ik vind niet dat dat alleen maar via zo'n basisteam zou moeten gebeuren op scholen waar het het meest hard nodig is. Ik vind dat wij met praktische tips ook moeten helpen hoe je dat kan doen. Die opdracht formuleert u eigenlijk in mijn richting. Ik vind dat dat ook van belang is. Ik vind dat wij dat in de komende weken tot bijna praktische hulpmiddelen moeten laten komen, dus niet alleen in de menukaart met de interventies, maar ook: hoe ga je het gesprek aan in de lerarenkamer over wat we wel en niet gaan doen? Daar heeft u dus een terecht punt.

Dan over de basisteams. U zei in de eerste termijn nog dat die zich alleen richten op basisonderwijs. Dat is niet het geval. Het is voor heel het

funderend onderwijs, dus ook voor het voortgezet onderwijs. Maar die hebben juist de rolvraag gestuurd, dus daar steken wij de hand uit. Dan kijken we, reiken we de hand, vragen we wat nodig is, helpen we daarbij om dat te formuleren, om dat vervolgens te realiseren met elkaar. Dat is de filosofie daarachter. We gaan ontdekken wat er dan op ons afkomt en hoe dat werkt. Een voorbeeldje: er komt van alles wat we dan horen van scholen, van leesconsulenten tot hulp met taalbeleid, formatief evalueren, effectief klassenmanagement, feedback geven, een toetsexpert, opzetten van ouderbetrokkenheid, data-analisten, monitoring en soms eventmanagers. Het is ongelooflijk breed. Wij gaan dus ook kijken wat de echte hulp is die nodig is. Vervolgens gaan we daar een plan van maken. We gaan dan met de Kamer delen wat we daarvan leren.

Voorzitter: De Hoop

De **voorzitter**:

De heer Peters heeft ook een interruptie.

De heer **Peters** (CDA):

Ik heb geschiedenis gestudeerd. Ooit hadden wij onderwijsbegeleidingsdiensten. Dat vonden we niks, want dat was allemaal publiek en gedwongen winkelnering en helemaal niet prettig blijkbaar. Toen dachten we: «Nee, dat moet veel flexibeler. We maken het privaat. Dan kunnen we inspelen op de echte vraag van scholen en dat doen.» Dat hebben we gedaan. Nu komen we tot de conclusie dat het niet werkt en maken we het weer publiek. Hoe zit dat nou precies? Als wij blijkbaar vinden dat het niet goed gaat nu het privaat is, is het dan niet mogelijk dat we in ieder geval samen met die mensen leren wat er niet goed ging toen het publiek was, zodat we dat niet nog een keer doen? Ik weet dat je van geschiedenis niet zó kunt leren, maar misschien kan het toch enigszins.

Minister **Wiersma**:

En dat van een VVD'er! Er is lerend vermogen ... Ik zie dat u iets wilt zeggen.

De heer **Peters** (CDA):

U lokt het echt uit. Laten we zeggen dat liberalisme en communisme af en toe dicht bij elkaar liggen.

Minister **Wiersma**:

Goed zo, u bent in vorm. Het is een genot om naast te zitten, dus dank. Ook dank voor deze vraag. De oproep is: leer van wat we toen publiek hebben gedaan, wat niet goed ging en wat mogelijkheden waren om het op een andere manier in te richten; neem dat mee als we dit weer publiek gaan doen. Ik ben benieuwd wat wij gaan ontdekken als we dit gaan vragen en wat dat betekent voor onze organisatie. Ik zeg maar eerlijk: daar zijn we niet meteen op ingericht. Dat zal voor ons ook onderzoeken en ontdekken zijn. Het is meer een zoektocht waarvan ik merk dat wij die ook leuk vinden, maar waarbij we ook een beetje gaan zoeken en ontdekken of dat gaat lukken of niet en waar we dan tegen aanlopen. Dat vinden wij passen bij de manier waarop we willen werken. Ik denk dat we dat gesprek gedurende die zoektocht vaak met de Kamer gaan voeren.

De heer **Peters** (CDA):

En met het veld, mag ik hopen.

Minister **Wiersma**:

Ja.

Voorzitter: Peters

De voorzitter:

Vervolgt u uw betoog. Ik kijk even naar de klok. U praat vlug, maar ... O, u bent bijna klaar. Goed.

Minister Wiersma:

Ja, ik ga er gewoon heel snel doorheen. Er was nog een vraag gesteld over ingrijpen wanneer scholen de beschikbare kennis en prestaties niet weten te verbeteren. Daarover staat in het coalitieakkoord: sturen op kwaliteit en sneller ingrijpen. Daarbij gaat het om een aantal maatregelen: scherp beoordelen, het toezicht intensiveren, uitbreiding van ondersteuning aan laag presterende scholen en ook daadkrachtiger sanctioneren, bijvoorbeeld in de termijn van de herstelopdracht, het verkorten van die trajecten et cetera. Ik kom nog met een uitwerking van die punten naar uw Kamer toe.

Het meeste heb ik gehad. Er was nog een vraag over de lerende cultuur: hoe gaat de Minister actief toezicht houden op de ontwikkeling van de lerende cultuur op alle scholen? Is hij bereid om de inspectie hier ook onderzoek naar te laten doen? Op korte termijn hebben we de NPO Kenniscommunity gestart. Er loopt ook een programma vanuit het Groeifonds: Ontwikkelkracht. Dat is juist heel erg gericht op die lerende cultuur. We hebben het aspect van de professionaliseringsruimte in het onderwijsakkoord, waar extra uren voor beschikbaar zijn gekomen. Binnen dat programma Ontwikkelkracht wordt ook echt gericht gewerkt aan de werkwijze voor hoe je zo'n lerende cultuur kan invullen. De onderwijsinspectie kan scholen en besturen natuurlijk ook actief wijzen op die elementen en ook op wat er allemaal aan kennis is om die juist te kunnen benutten. De inspectie heeft ook aangegeven dat ze er verder over aan het nadenken is hoe zij die rol zelf actiever zou kunnen invullen. Ik zeg ook toe te verkennen in hoeverre raden van toezicht daarbij kunnen worden betrokken, want je ziet wel dat het aan die top moet beginnen. Er zijn vragen gesteld over de lessen die geleerd zijn. Er was een vraag over de bibliotheken. Ik ga natuurlijk niet bepalen wat er op de menukaart komt, maar we zien natuurlijk dat bibliotheken heel veel kennis hebben, zowel in het aanbieden van boeken als in het beschikbaar stellen van mensen om lezen aan te moedigen en om te zorgen dat iemand die thuis geen boek kan betalen, toch een boek kan lezen of misschien mee naar huis kan krijgen, maar ook om te helpen bij het stimuleren van leesplezier. Misschien kunnen bibliotheken ouders ook naar de school trekken om daarmee met elkaar lezen leuker te maken. We geven dus uiteraard in overweging om dit daarbij te betrekken en om dit ook in effectieve interventies toe te passen.

Er was ook de vraag of ik bereid ben om een overzicht te maken van succesvolle samenwerkingen van openbare bibliotheken. Ja, dat ben ik. Het is ook de gezamenlijke ambitie van mij en de Staatssecretaris Cultuur en Media om de plannen voor het onderwijs en voor de bibliotheken zo in elkaar te zetten dat ze elkaar versterken. Wij overleggen daar dus ook samen over. Er wordt op veel plekken ook al succesvol samengewerkt tussen bibliotheken en scholen. Ik zal in overleg met de VOB inderdaad een overzicht van deze succesvolle samenwerkingen verstrekken. Hoe gaat het met het herzien van het curriculum? Loopt dat op schema? Dat was een vraag van de heer Van Meenen. De afspraak met uw Kamer was om nog voor de zomer te starten met de kerndoelen taal en rekenen, inclusief referentiekader, en na de zomer met burgerschap en digitale geletterdheid en om in januari 2023 een tussenbalans op te maken om eventueel ook andere leergebieden op te pakken. De snelle start met kerndoelen en examenprogramma's verloopt voorspoedig. Voor deelname aan een kerndoelenteam Nederlandse taal of rekenen/wiskunde bleek veel animo. De werving en de selectie vinden deze weken plaats. Op

7 juli hebben zij een startdag. Burgerschap en digitale geletterdheid starten na de zomer. Dat loopt dus op schema en, voor zover wij nu zien, met enthousiasme.

Dan een vraag over de ontwerpruimte van de kerndoelen. Die gaat uit van 70% van de onderwijstijd, hoewel hier nog niet over is gesproken. Die 70% in die ontwerpruimte is onder een vorig kabinet ook met de Kamer gedeeld. Dat is in die zin dus een restant uit die periode. Het is in die zin ook niet in beton gegoten. Het wordt nu natuurlijk meegenomen om te voorkomen dat dat onderwijsprogramma helemaal vol wordt geschreven en dat er ruimte ontstaat die op een verkeerde manier wordt ingevuld. Het is ook de bedoeling dat er echt 50% ontwerpruimte is voor taal en rekenen. De keuzevrijheid gaat dus ook niet ten koste van die basisvaardigheden, maar ik denk wel dat het goed is om te bezien of dit nou is wat nodig is. Want de heer Van Meenen heeft natuurlijk gelijk: dit zou uit het proces moeten voortvloeien en zou geen automatische input moeten zijn. Dat je helemaal niks meegeeft, is misschien ook weer onhandig, want dan weet je niet waar je op uitkomt. Maar dat we in de tussenevaluatie bekijken hoe dit lijkt, dat lijkt mij verstandig en dat zou mijn voorstel zijn. Dat kunnen we dus doen.

Datzelfde zou ik eigenlijk ook willen voorstellen voor de vraag over persoonsvorming en socialisatie. Ik heb begrepen dat we eerder afgesproken hebben dat kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming ruimte moeten krijgen in de totale set van kerndoelen. Basisvaardigheden zijn natuurlijk onderdeel van die totale set. Dus dat is de gedachte, dat ze in ieder leerdeel kort aan de orde komen, maar dan wel gedifferentieerd. Dus logischerwijs zullen ze bij burgerschap een veel prominentere plek hebben. Over leersituaties zou je kunnen zeggen dat die altijd wel ergens kwalificerende, persoonsvormende of socialiserende kenmerken hebben. Dus je kan het niet altijd uit elkaar trekken. Maar laten we ook dit punt meenemen in de tussenevaluatie om te kijken wat hier de ervaring mee is. Als dan blijkt dat dit een prominente plek inneemt of dat het helemaal niet goed gaat, laten we het dan ook met elkaar aanpassen. Dat kan ik mij voorstellen. Ik zou willen bekijken hoe dat dan uitpakt.

De voorzitter:

Nou, vooruit, meneer Van Meenen. Kort, hè.

De heer Van Meenen (D66):

Die tussenevaluatie is het moment aan het eind van dit jaar of begin volgend jaar waarbij je twee dingen gedaan hebt. Dat is in de eerste plaats kijken naar de echte basisvaardigheden, de basisbasisvaardigheden, zoals de Minister zelf zegt: rekenen en taal. De vraag is hoever we dan zijn met de ontwikkeling van die kerndoelen en beheersdoelen, zoals ik ze zelf maar even noem. Tegelijkertijd is dan na de zomer de start gemaakt met digitale geletterdheid en burgerschap. Maar dat is het dan ook. Naar meer valt er niet te kijken aan het eind van dit jaar, denk ik. Dus ik heb zelf niet het beeld dat je dan iets kunt zeggen over socialisatie en persoonsvorming. In het debat over het curriculum hebben we gezegd dat we eigenlijk af willen van die – hoe heet het ook alweer? – die rationale, die drieslag. Het klinkt natuurlijk allemaal fantastisch, maar als het gaat om het curriculum, zou ik dat liever toch iets harder maken en die persoonsvorming lekker bij de leraar laten en bij het proces van onderwijs waarbij mensen zich vormen, in plaats van dat we daar allerlei aparte doelen voor gaan maken. Dit is misschien niet het moment om het hierover te hebben, maar ik verwacht dus in ieder geval niet dat we daar bij die tussenevaluatie iets zinnigs over kunnen zeggen.

Minister Wiersma:

Ik geef dit punt zo meteen gewoon mee. We gaan nu net starten en we gaan ook na de zomer weer starten. Daarna spreken we elkaar half

januari. Volgens mij is dit toen ook in het debat in de Kamer aan de orde gekomen. Dus het gevoel van de Kamer is mij welbekend en ik zal dat gevoel ook overbrengen bij ons.

De heer **Van Meenen** (D66):

Even voor de helderheid: we krijgen dus niet straks taal- en rekenkern-doelen waarin ook persoonsvorming een plekje gekregen heeft? Als wiskundeleraar kan ik me daar heel moeilijk iets bij voorstellen.

Minister **Wiersma**:

Wij nemen dit mee. Ik heb net gezegd dat ik de gedachte meeneem en dat gevoel ook. Ik moet er later op terugkomen, voorzitter. Ik kan er nu niks over zeggen. Ik kan niet doorzien wat er precies is meegegeven. Ik kan doorzien wat het gevoel van de Kamer is geweest. Dat is ook mijn interpretatie. Die geef ik bij dezen dus ook mee; die deel ik met u. Maar ik hoor ook dat er misschien dingen onder zitten waarvan ik het verstandig vind dat ik daar even kennis van kan nemen.

De heer **Van Meenen** (D66):

Als ik nog even mag ...

De **voorzitter**:

Heel kort.

De heer **Van Meenen** (D66):

Ook om moties nu te voorkomen. Volgens mij zijn we bezig, ook vanuit het regeerakkoord, om een probleem op te lossen en dat is dat kinderen niet meer goed kunnen lezen, schrijven en rekenen. Dat was het oorspronkelijke probleem. Dat gaan we niet oplossen als we bij rekenen, taal en schrijven ook het nevendoeel persoonsvorming of socialisatie erin gaan brengen. Ze moeten gewoon leren rekenen, lezen en schrijven; niks anders dan dat.

Minister **Wiersma**:

De wens van de Kamer is duidelijk. Ik neem die wens dus mee. Dank voor dit punt, want het is gewoon een goed punt om te maken.

Voorzitter. Ik kom op de vraag van de heer Beertema over mijn visie op rekenen. Ik vind het belangrijk dat alle leerlingen goed leren rekenen. Dat begint met een duidelijke onderwijsopdracht aan leraren. Daar hadden we het net over. Op verzoek van de Kamer laat ik het curriculum daar ook op bijstellen. Dat beschrijft wat kinderen moeten kunnen en kennen. Verschillende leerlingen hebben ook baat bij verschillende manieren van lesgeven. Scholen en leraren hebben de expertise en de vrijheid om te bepalen hoe ze lesgeven. Daarbij stimuleer ik nadrukkelijk – dat is volgens mij ook een breed gevoel hier – het gebruik van wetenschappelijke inzichten en bewezen effectieve methoden. Welke didactiek dan exact gebruikt wordt, daarover vraag ik expertise aan het NRO, om dat dan vervolgens ook een plek te geven in de menukaart.

De heer Bisschop vroeg: verdienen de referentiekaders niet een heroverweging voordat we overstappen op een nieuw model? De evaluatie van het kader betekent niet dat het kader wordt afgeserveerd. De evaluatie laat wel zien dat er serieuze mankementen zijn in het referentiekader. De teams die nu werken aan de bijstelling van de kerndoelen en de eindtermen voor taal en rekenen en wiskunde, buigen zich nu ook over de toekomst van dat kader. Dat betekent niet dat we overstappen op een nieuw model. Maar door kerndoelen en eindtermen concreter op te schrijven en door die te voorzien van de beheersingsdoelen, zoals de heer Van Meenen ook zegt, is er misschien geen apart referentiekader meer nodig.

Ik kijk of er nog vragen over zijn. Die over de lerarenopleiding heb ik gehad. Mevrouw Paul vroeg of ouders betrokken worden. Ik zag haar al naar de microfoon grijpen. Ik hecht waarde aan de betrokkenheid van ouders en leerlingen, juist ook voor het draagvlak voor de activiteiten die scholen ondernemen, maar ook voor de handen rond de school, die er natuurlijk zijn, die helpen om op school dan wel thuis de basisvaardigheden verder te laten rijpen. Dat punt neem ik dus ook mee in de nadere uitwerking, bijvoorbeeld bij de subsidieregeling gericht op het versterken van de basisvaardigheden. Zoals ook in het coalitieakkoord staat, versterken we naast de positie van de ouders ook de positie van medezeggenschap, schoolleiders en leraren. Het doel is ook dat we in de plannen toewerken naar instemming van de medezeggenschapsraad daarmee. Dat is het doel waar we naar toegroeien. In het begin zullen we omwille van de snelheid moeten kijken wat haalbaar is. Maar daar zit heel nadrukkelijk die betrokkenheid van ouders en leraren in. In het debat over het NPO zijn er soms ook gevoelens van leraren over betrokkenheid gedeeld. Daar moeten we ook weer van leren. Dat aanscherpen is dus een van de leerpunten.

Voorzitter. Ik denk dat ik daarmee de vragen heb gehad, tenzij iemand ...

De heer **Bisschop** (SGP):

De financiële ondersteuning van de ouderorganisaties.

Minister **Wiersma**:

Die heb ik inderdaad niet expliciet beantwoord. Ik heb die indirect beantwoord toen ik zei dat ik het meeneem in de subsidieregeling die er is voor versterking van de basisvaardigheden. Daar komen plannen voor. Je kunt dan ook plannen indienen die met ouderbetrokkenheid te maken hebben. Op die wijze kan dat. Ik ga niet generiek van boven af bepalen wat nodig is. Ik noemde net in het lijstje van zaken die in sommige intakes naar boven komen, ook de ouderbetrokkenheid. Daar zou je dan ook invulling aan moeten kunnen geven. Dat kan zijn via het plan dat je dan maakt op school en waar je subsidie voor krijgt van de overheid.

De **voorzitter**:

Akkoord. We komen toe aan de tweede termijn van de zijde van de Kamer. De spreektijd is één minuut. Dat moet kunnen. Meneer De Hoop, aan u het woord.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Voorzitter. Ik zal mijn best doen in één minuut. Er waren een aantal vragen van mij nog niet helemaal beantwoord. Die zal ik nog even meenemen in mijn tweede termijn.

Voorzitter. De vraag die bij mij blijft hangen, is: waarom gaat dit wél werken? Ik ben daar nog niet van overtuigd, om het zacht uit te drukken. Ik vind het mooi dat het principe is dat de leraar leidend is. Maar ik maak me echt zorgen over de teams. Allereerst wil ik gewoon niet dat de arbeidsmarkt nog verder onder druk komt te staan door die basisteams, dat de commerciële partijen daar baat bij hebben. De Minister zegt: dat wil ik aanpakken, het worden geen commerciële partijen. Naar aanleiding van een interruptie van JA21 hoor ik dat het ook niet leraren zijn. Wie zijn het dan wel? Het blijft voor mij nog heel onduidelijk op welke manier we het dan inrichten en hoe dat dan goed uitgevoerd gaat worden, en waarom dat dan wél gaat werken. Met betrekking tot de menukaart van het NPO heb ik nog gevraagd welke lessen de Minister daaruit trekt. Hoe gaat hij de beperkingen die ervaren werden door leraren nu voorkomen?

De concrete, meetbare doelen vind ik ook nog niet heel scherp. De Minister geeft aan dat hij wil informeren en monitoren, maar wat dan? Wat wordt er concreet gemonitord? Dat is mij ook nog niet duidelijk genoeg.

En dan nog een laatste punt over het burgerschapsonderwijs. Het is fijn dat de verinnerlijking meegenomen wordt in de lerarenopleidingen, maar het gaat mij er vooral om, om die verinnerlijking bij de leerlingen te krijgen, dus niet alleen toetsen op kennis. Misschien wil de Minister daar ook nog op ingaan.

Volgens mij had ik al gezegd dat ik een tweeminutendeбат wil, toch, voorzitter? Ja, top.

De voorzitter:

Daar zou u mee beginnen, denk ik. Meneer Goudzwaard.

De heer Goudzwaard (JA21):

Geen inbreng, voorzitter.

De voorzitter:

Een goed voorbeeld. Meneer Van Meenen.

De heer Van Meenen (D66):

Voorzitter. Ik heb heel veel vertrouwen in deze Minister. Hij weet wat hem te doen staat. Hij heeft natuurlijk een prachtig regeerakkoord om hem daar af en toe aan te herinneren. Maar ik heb in de afgelopen jaren gemerkt dat er bij dit onderwerp, basisvaardigheden en het curriculum, heel veel krachten bezig zijn om het steeds breder te maken dan het eigenlijk zou moeten zijn. Ik heb er in mijn bijdrage en in mijn interrupties al op gewezen, maar ik roep de Minister op: houd koers, alsjeblieft. Houd eraan vast. Het grote probleem, ook ten aanzien van kansengelijkheid in dit land ... Alle kinderen hebben het recht om op school te leren lezen, rekenen en schrijven. Er zijn kinderen die dat nergens anders zullen leren. Ze hebben het keihard nodig. Dat is het grote basisprobleem. Laat de Minister zich alsjeblieft niet afleiden daarvan. We gaan het allemaal meemaken. Ik hoop dat we bij de tussenstand in januari kunnen zien dat het ook tot succes leidt, tot een glashelder programma voor wat we van scholen verwachten en voor hoe we hen daarin kunnen bijstaan met dit plan.

Dan nog één aspect, als ik dat noemen mag, namelijk de hoeveelheid tijd. We hebben bij Curriculum.nu gezien dat er een overladenheid kwam. Vanuit alle hoeken werd er gemaximaliseerd, zal ik maar zeggen. Het is heel goed dat we nu beginnen met rekenen en taal, maar laten we dan ook als eerste vaststellen hoeveel ruimte dat nodig heeft. De gedachte van de Minister is: rond de 50%. Dat kan ik goed begrijpen. Maar laten we dat echt eerst definitief vaststellen, zodat we ook weten wat er voor de rest is. Want als we dat weer met elkaar gaan vermengen, blijft er uiteindelijk van die basis niets over. Dat wilde ik nog een keer gezegd hebben. Ik geloof niet dat daar moties voor nodig zijn, want ik heb de Minister heel goed verstaan, namelijk dat hij dit ook voor ogen heeft. Dat is heel fijn. Hartelijk dank voor uw antwoord.

De voorzitter:

Dat was precies met de minuut van de heer Goudzwaard ...

De heer Van Meenen (D66):

Knap hè. Ik kan het niet uitleggen; het is een gave.

De voorzitter:

Meneer Beertema. Aan u het woord.

De heer Beertema (PVV):

Voorzitter. Het is nog een beetje tasten in het duister, maar deze Minister is in ieder geval bereid om te tasten in dat duister. Laten we hopen dat het wat lichter wordt en dat de contouren ook wat beter zichtbaar worden.

Volgens mij heeft hij de contouren al heel aardig voor ogen als het gaat om het verloop van het traject. Verder sluit ik me wel aan bij de woorden van mijn ambtsgenoot Van Meenen: het moet niet gekker worden. Ik wens de Minister alle succes. Ik ben er blij mee.

De voorzitter:

Dank u wel. Meneer Bisschop van de SGP.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter. Ik kan me wel voorstellen dat collega Beertema toch met enigszins gemengde gevoelens straks het pand verlaat, want hij is het tegenwoordig zo vaak eens met Van Meenen. Mensen, mannen, broeders: waar blijft die schuring?

De heer Van Meenen (D66):

Ik ga net zo lang door tot het voor jullie allemaal geldt.

De heer Bisschop (SGP):

Ik wil de bewindspersoon hartelijk danken voor de zorgvuldige beantwoording van de vragen. Ik deel wel de gevoelens over: we gaan een weg in, maar we weten nog niet precies waar die naartoe leidt. Dat moeten we samen verkennen. Ik denk dat het heel goed is als de Minister zich ervoor inspant om deze commissie mee te nemen. U merkt dat iedere fractie een heel positieve attitude heeft, namelijk: we moeten er samen het nodige aan doen en elkaar ook scherp houden. Dat zou tot een mooi traject kunnen leiden. Het kan zijn dat ik het gemist heb, maar volgens mij mis ik nog één antwoord. Dat betreft een heel specifieke categorie kinderen, namelijk kinderen van ouders met een lichte beperking. Zij kunnen heel goed zelfstandig functioneren maar hebben soms wat hulp nodig van de omgeving. Misschien kan de overheid daarin het een en ander betekenen, om dat juist te stimuleren. Het zou mooi zijn als daar nog even een reactie op komt.

Dank. Ik sluit me ook graag aan bij het verzoek om het tweeminutendebat.

De voorzitter:

Mevrouw Paul, VVD.

Mevrouw Paul (VVD):

Dank, voorzitter. Ik ben blij met dit debat over basisvaardigheden. Ik wil de Minister bedanken voor z'n antwoorden. Ik wil de Minister en z'n team ook bedanken voor alle acties die zich achter de schermen afspelen rondom dit thema. Ik herhaal wat ik in mijn inbreng ook zei, namelijk dat kansengelijkheid begint met een goede basis. Dan kan elk kind iets moois van zijn of haar leven maken. Ik hoop van harte dat de uitkomsten van dit debat bijdragen aan kansen voor heel veel kinderen. Laten we daar in ieder geval een begin mee maken. Dat zou heel mooi zijn. Daar zet ik me in ieder geval graag voor in. Kijkend naar al mijn collega's, weet ik dat zij dat ook doen. Dus nogmaals, dank aan de Minister.

Voorzitter: De Hoop

De voorzitter:

De heer Peters.

De heer Peters (CDA):

Dank u wel, voorzitter. Ik dank de excellentie voor de beantwoording van de vragen. Dank ook voor het enthousiasme, want dat is aanstekelijk. Ik ben blij dat ik geen ambtenaar ben op het Ministerie van OCW. Zij moeten dit namelijk allemaal gaan uitvoeren in een razend tempo. Maar via u ook

mijn complimenten aan deze mensen. «Het is echt heel leuk», hoor ik. Maar ook dank aan hen.

Ik heb nog wel een serieus punt. We hebben het iedere keer over die lerende cultuur, maar het is echt zo. Uit onderzoek uit Engeland en Nederland blijkt gewoon dat het effect van trainingen, webinars, video's, conferenties enzovoorts er gewoon niet is op die leerwinst. Die is er gewoon niet als er geen lerende cultuur is. Dat is de letterlijke conclusie: nul komma nul procent effect, gewoon niks. Ik zou dat dus echt nog een keer willen benadrukken en onderstrepen: alsjeblijft, de focus die de heer Van Meenen aangeeft, is prima, maar je hebt daar zo'n cultuur voor nodig. Ik roep u dan ook op om daar werk van te maken. Vraag de inspectie daar bijvoorbeeld ook naar. Laat de inspectie aan de raden van toezicht vragen hoe ze intern sturen op die lerende cultuur. Als die raad van toezicht daar dan geen weet van heeft, heb je een punt. Dat zijn dus de dingen die ik echt zou willen onderstrepen.

Voorzitter: Peters

De voorzitter:

Verder dank ik iedereen recht hartelijk voor het beantwoorden van de vragen en het prettige debat. Dat zeg ik dan als voorzitter, want dat ben ik nu weer. Ik kijk naar de Minister. Kan hij meteen beginnen met het geven van de antwoorden? Ja, dat kan. Excellentie, aan u het woord.

Minister Wiersma:

Voorzitter, dank. Laat ik allereerst aansluiten bij uw dank aan de ambtenaren, die hier heel hard aan werken. Dat waardeer ik zeer. Zij werken ongelofelijk hard. We hebben 60 maatregelen in het coalitieakkoord. Dat is echt afzien. Daarmee zeg ik ook meteen: het ligt niet aan mij, maar aan het coalitieakkoord! Ik doe ook m'n best, zeg ik daarbij, maar zij doen ongelofelijk hun best. Je denkt weleens: alles is maar normaal. Maar het is niet normaal. Dat wat van het onderwijs gevraagd wordt, is ook nogal groot. We móéten dit dus ook doen. Het is onze opdracht. Maar ik dank hen wel voor al hun ondersteuning, want die is groot en ongelofelijk belangrijk. Ik vind het dus mooi dat u daar aandacht aan besteed. Twee. Het is niet aan mij om de Kamer te recenseren, maar dit is wel een debat dat mij helpt, dus dank aan de Kamer voor de hulp. Ik wil mijzelf niet van de verantwoordelijkheid ontslaan, maar dit is niet makkelijk. We zullen dit langjarig moeten doen. We zullen echt vaak bij moeten praten. U zult mij gewoon moeten bijsturen. Ik ervaar dat ook niet alsof ik iets niet goed doe. Ik ervaar dat zo dat we samen proberen dat pad te vinden. Dat is mijn insteek. Ik wil het goede met u doen, wetende dat het best moeilijk is om te weten wanneer het goed is. Maar we hebben wel het beeld dat het nu niet goed is. We hebben ook een stip op de horizon, waarbij we denken dat het wel goed is. Daar bewegen we nu tussen. De positieve woorden daarover waardeer ik, dus «houd koers» et cetera. Dank. Dat zijn goede aanmoedigingen.

De heer De Hoop was wat kritisch. Dat is ook goed. Je moet altijd een criticus hebben in je midden. Op een aantal punten hoop ik dat ik antwoord heb gegeven, bijvoorbeeld over de commerciële partijen. Ik kan nu niets uitsluiten, maar ik wil naar een andere structuur en we zullen dit nu al zo veel mogelijk via de publieke partijen inrichten. Ik kan niet voorkomen dat we op een of andere manier commerciële partijen zullen hebben, maar gericht op het helpen van scholen, duidelijk op de tariefstelling en met een keurmerk, dus met allerlei randvoorwaarden. Ik kom voor de zomer nog terug op de motie van onder anderen de heer Kwint over hoe we dat in zijn algemeenheid scherper willen doen. Het is onduidelijk hoe we de basisteams inrichten. Ik wil u klein beetje een spiegel voorhouden. Want als ik hier een blauwdruk had gegeven voor hoe het moet werken, had u gezegd: waarom luistert u niet naar die

scholen? Nou wil ik naar die scholen luisteren en zegt u: u heeft geen idee wat u gaat doen. Ik zeg niet dat het nooit goed is, maar het geeft wel aan dat ik mijn filosofie dat het echte hulp moet zijn ook wel door scholen wil laten ervaren. Ik wil niet in de valkuil lopen dat ik al op voorhand bedacht heb wat dat dan is, wat ik dan goed vind voor een school. Dat vind ik ook gevaarlijk. Ik wil ervaren wat er gebeurt als wij die open vraag aan scholen stellen. Ik wil echte hulp en betrokkenheid leveren en aansluiten bij wat zij dan het meest nodig hebben. Ik kan dat niet – dat kunt u denk ik ook niet – nu op voorhand bepalen voor die scholen.

De lessen van het Nationaal Programma Onderwijs – daar heeft u gelijk in – die ben ik vergeten. Vanuit de monitoring van het Nationaal Programma zien we dat nagenoeg alle scholen de menukaart met bewezen effectieve interventies hebben gebruikt voor het kiezen van een aanpak. Die menukaart krijgt ook een positieve waardering, zeer positieve waardering, vooral van schoolleiders. Die wordt door de meesten in het onderwijs als behulpzaam aangemerkt. Aan de andere kant krijgen we natuurlijk ook signalen, ook hier, dat scholen soms activiteiten onder de menukaart hebben geschaard die gewoon niet passen. Om dit instrument beter te benutten, zorg ik ervoor dat de menukaart in samenspraak met het veld wordt doorontwikkeld. We gaan er steviger op inzetten dat de menukaart op de juiste manier wordt ingezet door scholen en we willen er ook voor zorgen dat scholen weten wat juist niet werkt en welke interventies niet bewezen effectief zijn. Die ontwikkelingen neem ik mee in de invulling van het Masterplan basisvaardigheden.

De financieringsstructuur is ook anders. In het NPO was dat eigenlijk via de bekostiging een extra bedrag. Hier doen we het via een subsidieregeling, waarbij we duidelijker zijn over waarmee je die aanvraagt en wat vervolgens in de monitoring van belang is om het succesvol te laten zijn. Daarmee hoop ik de lessen geleerd te hebben.

Over de concreet meetbare doelen hebt u gelijk. Die nemen we zo meteen mee. We zijn nu de monitoring aan het opzetten. We zullen soms, ook in het kader van de begroting, iets gericht invulling moeten geven aan die criteria, zoals wat dan kansgelijkheid is, wanneer het dan geslaagd is, wat nou die basisvaardigheden zijn en waar we dan zo meteen naar kijken. We kunnen niet allemaal 30 jaar terugkijken, omdat we niet altijd goed vergelijkbare data hebben. Dus help mij ook om dat ijkpunt vast te stellen, zodat we over twee, drie jaar weten of het gelukt is. Of dat het gewoon niet gelukt is, want dat is ook gewoon een conclusie die we dan moeten kunnen trekken.

Verinnerlijking van de kennis. Daar waren mijn antwoorden wel op gericht, dat dat nadrukkelijk in burgerschap zit. We hebben mede op basis van het amendement de ondersteuningsstructuur voor burgerschap gemaakt, de website voor het expertisepunt voor burgerschap, die als het goed is vanaf 1 juli of ergens in die buurt live zal gaan.

Dan had heer Beertema nog wat hartenkreten, die ik ter harte neem. Dan het verzoek van de heer Bisschop. Dat was ik inderdaad vergeten, denk ik. Laat ik daarop zeggen dat we dat meenemen. De subsidieregeling is ook beschikbaar voor kwetsbare leerlingen, voor het praktijkonderwijs en het speciaal onderwijs. Naar specifieke initiatieven kijken we in die zin ook met een open blik, als die een goede bijdrage kunnen leveren. Het is een goed punt. Wij keken elkaar ook even aan. Volgens mij moeten we hier even specifieker naar kijken. Die nemen wij dus mee. Datzelfde geldt voor het punt van de heer Peters.

Mevrouw Paul had niet zozeer een specifieke vraag, maar wel nog een aantal aanmoedigingen. Die nemen wij ook mee.

De heer Peters vroeg nog naar de lerende cultuur. Ik heb de toezegging daarover gedaan om dat met de inspectie te bespreken, maar ik accentueer die nog even omdat ik het een terecht punt vind. We besteden er nu bijvoorbeeld ook aandacht aan in het Groeifonds met een aantal voorstellen. Ik vind dat dat dan ook moet landen in hoe de inspectie daar

behulpzaam bij is, bijvoorbeeld richting besturen en raden van toezicht. Ik stel voor dat ik dit specifiek meeneem in de brief over bestuur en toezicht, waarmee we nu aan het werk zijn, en bij de uitwerking van De lat omhoog! Daar zal ik deze in meenemen. Ik hoor de inspectie soms constateren dat de kwaliteit in sommige besturen gewoon niet op orde is. Het is soms fors niet op orde, met een behoorlijk percentage. Ik denk dat we dan steviger moeten durven zijn. Dat kan beginnen met die lerende cultuur. Volgens mij is dat een mooi aanknopingspunt om die discussie op een positieve manier te voeren.
Voorzitter, dank. En dank aan de Kamer voor dit debat.

De voorzitter:

Dank excellentie voor de tweede termijn.

Door het lid De Hoop van de Partij van de Arbeid is een tweeminuten-debat aangevraagd. Verschillende leden hebben zich daarbij aangesloten. Verder is er een aantal toezeggingen gedaan.

- Begin 2023 ontvangt de Kamer een brief over de stand van zaken kerndoelen basisvaardigheden en tussenbalans.
- Kort na het zomerreces, september of oktober, ontvangt de Kamer een voortgangsbrief over het Masterplan basisvaardigheden.
- Na de zomer ontvangt de Kamer een uitgebreid plan voor de monitoring in het kader van de halfjaarlijkse informatie over het masterplan.
- In de tussenevaluatie die de Kamer begin 2023 ontvangt, wordt ook ingegaan op de ontwerpruimte c.q. de onderwijstijd voor de basisvaardigheden taal en rekenen.
- In de subsidieregeling wordt ook ingegaan op de ouderbetrokkenheid bij de groep van kwetsbare leerlingen en ouders.
- In de brief over bestuur en toezicht wordt ook ingegaan op een bevordering van de lerende cultuur.

Daarmee zijn wij aan het eind van dit debat gekomen. Ik dank de aanwezigen recht hartelijk en wens iedereen een fijne avond.

Sluiting 20.44 uur.